

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET
BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-
PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-
SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

HANDREIKING WATERBEHEER- PROGRAMMA'S VAN PLAN NAAR PROGRAMMA

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET
BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-
PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-
SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

VOORWOORD

In 2013 is een handreiking verschenen die waterschappen kan helpen bij het opstellen van een waterbeheerplan. Inmiddels staat de invoering van de Omgevingswet voor de deur, evenals een nieuwe planronde. Deze handreiking bouwt voort op het fundament dat met de vorige handreiking is gelegd en voegt daar nieuwe inzichten aan toe. Het belangrijkste verschil zit 'm in het wettelijk kader; van de Waterwet naar de Omgevingswet, waarbij dat verschil ook wel weer mee blijkt te vallen. Er zijn vooral meer mogelijkheden ontstaan. Deze handreiking gaat uit van de Omgevingswet, al is de Waterwet formeel-juridisch nog het wettelijk kader bij het verschijnen van deze handreiking.

Dit stuk zal vooral een serie vragen stellen, waarvan het belangrijk is die te stellen bij de realisatie van het waterbeheerprogramma (WBP). Een deel van de vragen wordt ook beantwoord, waarbij duidelijk moet zijn dat dit geen blauwdruk is. Antwoorden zijn dus mogelijke

antwoorden die overigens vaak wel een logische handelswijze verwoorden, volgens de schrijvers van dit stuk. Een aantal dingen is simpelweg heel handig en logisch om te doen, ook al is dat wettelijk niet verplicht. Hiervoor hebben we ervaringen gebruikt van verschillende waterschappen. Je zou dit een gemeenschappelijke lijn kunnen noemen, deze is verwoord in hoofdstuk 3 'Wat willen we?'. Daarnaast zijn er keuzes te maken in de aanpak en in de structuur van het WBP. Dergelijke keuzes zijn te vinden in hoofdstuk 4 'Wat mag?'. Ook zijn er aanbevelingen opgenomen ten aanzien van het Kaderrichtlijn Water (KRW)-gedeelte van het WBP. De handreiking start met de wettelijke kaders voor het WBP 'wat moet?'. Deze zaken *moeten* wettelijk gezien geregeld zijn in het WBP.

Veel inspiratie toegewenst!

Themagroep Waterbeheerprogramma's

VOORWOORD

1. INLEIDING

- 1.1 LEESWIJZER
- 2. WAT MOET?
  - 2.1 DE OMGEVINGSWET
    - 2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN
  - 2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)
  - 2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS
    - 2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER
    - 2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S
    - 2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN
  - 2.4 PLAN-MER
    - 2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?
- 3. WAT WILLEN WE?
  - 3.1 DOELEN EN MAATREGELEN
    - 3.1.1 OMGEVINGSVISIE
    - 3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING
  - 3.2 SAMENWERKING
    - 3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE
    - 3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS
- 4. WAT MAG?
  - 4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS
    - 4.1.1 DOELENBOOM
    - 4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS
  - 4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV
  - 4.3 PLANNING
  - 4.4 EVALUATIE EN MONITORING
- 5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA
  - 5.1 AANBEVELINGEN
    - 5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID
    - 5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM
    - 5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN
    - 5.1.4 MOTIVEREN
    - 5.1.5 MAATREGELEN
    - 5.1.6 TOETSINGSKADER
    - 5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

1. INLEIDING

Waterschappen plannen allerhande maatregelen waarmee zij reageren en anticiperen op zaken als ruimtelijke ontwikkelingen, klimaatverandering, bodemdaling of energietransitie. Dat doen zij met het onder de Omgevingswet (Ow) wettelijk verplichte WBP (voorheen het waterbeheerplan). De minimumeisen voor het waterbeheerplan zijn tot en met 2020 te vinden in de Waterwet en in de provinciale verordening waterbeheer (of provinciale omgevingsverordening). Vanaf 2021 staan de eisen voor het WBP in de Omgevingswet en in de provinciale omgevingsverordening. In de bestaande plannen zijn maatregelen tot 2022 opgenomen. Inmiddels denken de waterschappen alweer na over de periode daarna. Het planproces (voorbereiding, schrijven, inspraak en goedkeuring) kost namelijk zo'n twee tot drie jaar, zo leert de ervaring.

Op initiatief van de Unie van Waterschappen is een themagroep WBP's opgericht, waarin de WBP-planprocestrekkers en andere betrokkenen bij de waterschappen ervaringen delen. Deze handreiking is de weerslag daarvan, aangevuld met een aantal adviezen.

Binnen de waterschappen hebben WPB's twee belangrijke doelen: intern richting geven aan de waterschapsactiviteiten en extern communiceren hierover. Een 'goed' WBP voldoet aan de volgende principes (Commissie Watersystemen, januari 2012):

- **Transparantie en verantwoording:** het geven van een eenduidig overzicht van wat er in de planperiode wel (en niet) gebeurt. Verantwoording van de keuzes van het waterschap binnen haar eigen beleidsvrijheid.
- **Verbinding tussen beleid en beheer:** het maken van een vertaalslag van provinciaal en rijksbeleid naar operationele doelen van de waterbeheerder. Aansluiting bij het eigen beleid van het waterschap dat in dienst staat van de beheertaak. Onder de Omgevingswet geven de WBP's uitwerking aan de omgevingsvisies van het Rijk, de provincies en gemeenten.
- **Gebiedseigen identiteit:** zowel wat de fysieke kenmerken van het gebied betreft als de visie van het eigen bestuur bestaan verschillen tussen waterschappen. Hiervoor moet ruimte blijven in de opzet van het programma.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET
BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-
PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-
SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

- Flexibiliteit: binnen een planperiode van 6 jaar kunnen omstandigheden en afwegingen veranderen. Er dient ruimte te blijven voor heroverweging en uitwerking, met name wat betreft de manier waarop de doelen worden gehaald.

1.1 LEESWIJZER

De handreiking is opgebouwd uit 4 delen: het eerste hoofdstuk is 'Wat moet?' wettelijk en beleidsmatig in hoofdstuk 2, 'Wat willen we?' in hoofdstuk 3, 'Wat mag?' in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 volgen aanbevelingen ten aanzien van het KRW-gedeelte van het WBP.

Hoofdstuk 2 behandelt de wettelijke kaders. Hoofdstuk 3 bevat zaken waarvan veel waterschappers vinden dat deze thuis horen in het WBP en hoofdstuk 4 bevat nuttige tips en voorbeelden van andere waterschappen, 'food for thought' voor de ontwikkeling van het eigen WBP.¹ In hoofdstuk 5 zijn aanbevelingen opgenomen die naar voren zijn gekomen in interviews met experts (binnen en buiten waterschappen) ten aanzien van het KRW-gedeelte in het WBP.

¹ In de sharepointomgeving van de themagroep WBP's zijn diverse documenten en presentaties te vinden die kunnen helpen in het proces dat tot een nieuw WBP leidt. Te vinden via <https://hetwaterschapshuis.sharepoint.com/sites/externsamenwerken/>.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

2. WAT MOET?

Dit hoofdstuk beschrijft de aspecten die verplicht zijn in het WBP. Ingegaan wordt op de wettelijke eisen (voortvloeiend uit de Omgevingswet, de Europese waterrichtlijnen en de provinciale omgevingsverordening) en zelf vastgestelde beleidsmatige doelstellingen en maatregelen alsmede de planMER.

Het algemeen bestuur van het waterschap stelt, voor de watersystemen die bij het waterschap in beheer zijn, een WBP vast (art. 3.7 Ow). Door programma's op te stellen kunnen waterschappen de omgevingsvisie² operationeel maken (afd. 3.2 Ow).

In het WBP is het beleid uitgewerkt voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud van de fysieke leefomgeving ofwel, wat de waterschappen betreft, de watersystemen. Daarbij bevat

een programma maatregelen om aan omgevingswaarden te voldoen of om andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken (art. 3.5 Ow).

Algemeen geldt dat het WBP op alle aspecten van het watersysteembeheer ziet (met uitzondering van het rioleringsbeheer - als onderdeel van het waterketenbeheer - en de drinkwaterzorg). Voor derden verschaft het WBP inzicht in de wijze waarop het waterschap zal omgaan met het water in het beheergebied in de programmaperiode.

Het WBP bindt alleen de eigen organisatie en schept (nog) geen juridische rechten of verplichtingen. Het waterschap is bevoegd af te wijken van wat is vermeld in het, mits gemotiveerd.

² Een omgevingsvisie geeft een integrale langetermijnvisie waarin de hoofdlijnen zijn opgenomen van de huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving, de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en behoud van het grondgebied, en de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid (art 3.1 Ow). Tot de fysieke leefomgeving moeten vanzelfsprekend ook de watersystemen worden gerekend (zie art. 1.2, lid 2 Ow). Waterschappen stellen geen omgevingsvisie op vanwege het integrale karakter hiervan, maar zij moeten wel worden betrokken bij het opstellen hiervan (art. 2.2 Ow).

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEERPROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

2.1 DE OMGEVINGSWET³

Onder de Omgevingswet verandert het waterbeheerplan in een WBP. Van belang is dat de inhoud van beide overeenkomt en dat de wetgever hier geen veranderingen heeft beoogd. Het grootste verschil is dat de hoofdlijnen van het watersysteembeleid een plek krijgen in het Omgevingswet-instrument 'omgevingsvisie'. Het gevolg daarvan is dat dit onderdeel strikt genomen niet langer in het WBP terug hoeft te komen.

De inhoud van het WBP bestaat voor waterschappen, naast specifieke bepalingen die samenhangen met de Europese richtlijnen (opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving [Bkl]), uit:⁴

- een programma van de maatregelen en voorzieningen, in aanvulling op en ter uitwerking van wat in het regionale waterprogramma is opgenomen over maatregelen, onder vermelding van de bijbehorende termijnen,
- aanvullende toekenning van functies aan de regionale wateren, voor zover het regionale waterprogramma voorziet in de mogelijkheid daartoe,
- de uitwerking van de waterbeheeraspecten van het regionale watersysteem.

Naast de *specifieke* Bkl-bepalingen (zie de paragraaf hieronder) is er een *algemene* inhoudsbepaling voor (alle) programma's in art. 3.5 Ow: "Een programma bevat, mede voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, voor een of meer onderdelen van de fysieke leefomgeving:

- a. een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud daarvan,
- b. maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken."

Uit het voorgaande wordt de plaats in de beleidscyclus (zie toelichting instrumenten Omgevingswet in bijlage 1) van het programma verder verduidelijkt. Het programma is namelijk een uitwerking van de omgevingsvisie.⁵ De verwijzing naar art. 2.1, eerste lid Ow is bedoeld om aan te geven dat het waterschap zijn taken en bevoegdheden (vanzelfsprekend) uitoefent met inachtneming van de Waterschapswet.

³ Deze paragraaf is grotendeels ontleend aan Sterk Consulting, beantwoording juridische vragen over het waterbeheerprogramma onder de Omgevingswet, Leiden 4 februari 2019, gemaakt in opdracht van Unie van Waterschappen.

⁴ Zie MvT Omgevingswet, Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 447. Zie ook J. van Kempen I. Kraak, H. Verbeek en D. van Zwieten-Seip, in: J.M. Havekes, P.J. de Putter en W.J. Wensink (eindredactie), Wegwijzer van Waterwet naar Omgevingswet, Wolters Kluwer, Alphen aan den Rijn, 2018, p. 189: "de verplichte inhoud van dit programma is gelijk aan de verplichte inhoud van het huidige waterbeheerplan."

⁵ MvT Omgevingswet, Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 445.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ AGV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

'Andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving'

Met 'andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving' worden de doelstellingen bedoeld die door de bestuursorganen die zijn belast met taken en bevoegdheden op het gebied van de fysieke leefomgeving, worden bepaald. Deze doelstellingen worden gesteld ter uitvoering van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet. Een programma kan doelstellingen bevatten voor een of meer aspecten van de fysieke leefomgeving.

Een programma hoeft niet alleen te zien op het bereiken van één onderdeel van de fysieke leefomgeving, één omgevingswaarde of één beleidsdoelstelling: een combinatie daarvan is desgewenst mogelijk. De maatregelen moeten in dat geval uiteraard wel toereikend zijn om aan elk van de doelstellingen te voldoen. Te denken valt aan een programma dat ziet op het bereiken van omgevingswaarden en andere doelstellingen op het gebied van water en natuur, waarbij dezelfde (soorten) maatregelen kunnen worden ingezet voor het bereiken van beide doelstellingen.⁶

Nb: de Omgevingswet geeft ook de mogelijkheid om als bestuursorganen een gezamenlijk programma op te stellen. Zo kunnen bijvoorbeeld voor (deel)stroomgebieden gezamenlijke waterprogramma's worden vastgesteld van provincie(s) en waterschap(pen) of regionale waterprogramma's worden gecombineerd met beheerplannen voor Natura 2000-gebieden.⁷

Verplichtingen uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)

Bij het vaststellen van het WBP voor de watersystemen die bij het waterschap in beheer zijn, wordt rekening gehouden⁸ met het regionale waterprogramma voor die watersystemen, voor zover het de onderdelen betreft die uitvoering geven aan de richtlijnen, bedoeld in

artikel 3.8, tweede lid Ow. Concreet betekent dit dat het waterschap rekening moet houden met die onderdelen uit het regionale waterprogramma die uitvoering geven aan de kaderrichtlijn water, de grondwaterrichtlijn, de richtlijn overstromingsrisico's, de zwemwater-richtlijn en andere Europese richtlijnen, waarin het provinciale waterbeleid is opgenomen (art. 3.8, lid 2 Ow).⁹ In relatie tot de Europese richtlijnen bevat een WBP op grond van art. 4.3 Bkl:¹⁰

- a. maatregelen als bedoeld in artikel 11 van de KRW;
- b. maatregelen als bedoeld in de artikelen 4, vijfde lid, en 6, eerste lid, van de grondwaterrichtlijn, in verbinding met artikel 11 van de kaderrichtlijn water;
- c. maatregelen als bedoeld in artikel 7 van de richtlijn overstromingsrisico's.

Daarnaast zijn in het Bkl verplichtingen opgenomen ten aanzien van waterkeringen, de goede toestand van KRW-oppervlaktewaterlichamen en waterwinlocaties. Om de goede toestand te bereiken gelden voor de waterkwaliteit van een KRW-oppervlaktewaterlichaam de omgevingswaarden genoemd in de artikelen 2.10 en 2.11 van het Bkl. Artikel 4.13 van het Bkl bepaalt dat met de vaststelling van een WBP, een regionaal waterprogramma en het nationale waterprogramma tijdig moet worden voldaan aan deze omgevingswaarden. De ontwikkeling en het tijdig bereiken van deze omgevingswaarden wordt gevolgd door monitoring. Als de resultaten van de monitoring daarvoor aanleiding geven, moeten de waterprogramma's worden aangepast. Volgens de toelichting dient dit bij de eerstkomende of daaropvolgende herziening te geschieden.¹¹

Naast de doelstelling van het bereiken van een goede toestand, geldt ook de verplichting om achteruitgang van de toestand te voorkomen. Op basis van artikel 4.15 van het Bkl moet dit worden bereikt via de waterprogramma's. Hierdoor is de eis van 'geen achteruitgang' een onderdeel van de beleidscyclus (gekoppeld aan de programma's) en

⁶ MvT Omgevingswet, Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 445.

⁷ MvT Omgevingswet, Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 132 e.v.

⁸ Gezien de kaderstellende en toezichhoudende rol van de algemene bestuurslaag van de provincie voor de functionele bestuurslaag van het waterschap, voorziet de Omgevingswet wel in doorwerking van regionale waterprogramma's naar de waterbeheerprogramma's van waterschappen.

⁹ Waterschappen die met verschillende provincies te maken hebben, moeten rekening houden met de afzonderlijke regionale waterprogramma's. Nb: de wettekst gebruikt geen hoofdletters voor de Europese richtlijnen.

¹⁰ Nader rapport Invoeringswet, p. 62 e.v.

¹¹ Nader rapport Invoeringswet, p. 62 e.v.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

gekoppeld aan de verplichting om met behulp van deze programma's te voldoen aan de omgevingswaarden van de goede toestand in KRW-oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen.¹²

2.1.1 Omgevingswaarden

Omgevingswaarden zijn normen die de gewenste staat of kwaliteit van de fysieke leefomgeving of een onderdeel daarvan als beleidsdoel vastleggen. Ook kunnen ze zien op de toelaatbare belasting door activiteiten of de toelaatbare concentratie of depositie van stoffen. Omgevingswaarden kunnen volgen uit internationale of Europese verplichtingen, maar ook uit nationale, provinciale of lokale beleidsdoelen.¹³ Kort gezegd gaat het bij omgevingswaarden dus om zowel beleidsdoelen als klassieke normen.

Omgevingswaarden binden alleen het bestuursorgaan dat ze vaststelt, zij het dat het via instructieregels wel mogelijk is voor doorwerking te zorgen (dat is ook gebeurd in het Bkl¹⁴ en kan ook plaatsvinden in de omgevingsverordening). Wanneer een bestuursorgaan deze doorwerking wettelijk wil vastleggen, gebeurt dit in de vorm van omgevingswaarden in het Bkl (door het Rijk), in de omgevingsverordening (door de provincie) of in het omgevingsplan (door de gemeente). Waterschappen stellen zelf geen omgevingswaarden vast, die bevoegdheid ontbreekt.

In het Bkl zijn omgevingswaarden opgenomen voor de kwaliteit van oppervlaktewater- en grondwaterlichamen, zoals de chemische en ecologische toestand van oppervlaktewaterlichamen, de chemische en kwantitatieve toestand van grondwaterlichamen en voor oppervlaktewater dat gebruikt wordt voor de bereiding van voor menselijke consumptie bestemd water.¹⁵ Deze omgevingswaarden vloeien voort uit de implementatie van de KRW, de Grondwaterrichtlijn en de Richtlijn prioritaire stoffen. Daarnaast gelden er omgevingswaarden voor zwemwaterlocaties. Via het Invoeringsbesluit

¹² Nader rapport Invoeringswet, p. 62 e.v.

¹³ MvT Ow, Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, paragraaf 4.2.5.

¹⁴ Zie bijvoorbeeld art. 4.13 en 4.14 Bkl.

¹⁵ Nu zijn deze nog als normen opgenomen in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009. De Ow-omgevingswaarden bieden een vergelijkbaar beschermingsniveau.

Omgevingswet worden in het Bkl de veiligheidsnormen voor primaire waterkeringen opgenomen. Ten slotte wordt hier vermeld dat de provincie in de omgevingsverordening voor de waterkwaliteit van een KRW-oppervlaktewaterlichaam of grondwaterlichaam een aanvullende of afwijkende omgevingswaarde kan vaststellen die strenger is dan de Bkl-omgevingswaarden. In dat geval zal het waterschap hier rekening mee moeten houden.

Om de omgevingswaarden te realiseren, moet gebruik worden gemaakt van andere instrumenten van de Omgevingswet. Denk aan het WBP en/of instructieregels over wanneer andere overheden nodig zijn voor het bereiken van de omgevingswaarden. Van doorwerking van omgevingswaarden naar het WBP is in die zin sprake dat het WBP de maatregelen zal moeten bevatten om aan de gestelde omgevingswaarden (in relatie tot het beheer van watersystemen zoals dat door waterschappen wordt uitgevoerd) te voldoen.

Eventueel beroep op KRW-uitzonderingsgronden

Maatschappelijk afgewogen uitzonderingen (zoals genoemd in art. 4 KRW) op de omgevingswaarden worden opgenomen in het nationaal en regionaal waterprogramma (voor respectievelijk rijks- en regionale wateren). Het gaat dan bijvoorbeeld om sterk veranderde of kunstmatige waterlichamen en doelfasering. Het waterschap zal moeten verwijzen naar het regionaal waterprogramma van de provincie, want zij kan in het WBP geen uitzonderingen opnemen.

Wat als een omgevingswaarde niet wordt gehaald?

Als een omgevingswaarde niet wordt gehaald, of dreigt niet te worden gehaald, moet een programma worden opgesteld (art. 3.10 Ow). De wet stelt geen nadere eisen aan de vorm of inhoud van zo'n programma. Voor de omgevingswaarden over watersystemen worden dergelijke programma's vastgesteld door de waterbeheerder ofwel het waterschap als het om regionale watersystemen gaat. Belangrijk is dat het WBP binnen een passende termijn moet worden gewijzigd als uit monitoring blijkt dat de omgevingswaarden nog steeds niet worden

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

gehaald.¹⁶ Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als in de loop van de planperiode 2021-2027 de KRW-doelen dreigen niet te worden gehaald of wanneer een dijktraject niet langer aan de veiligheidsnormering voldoet of dreigt te voldoen.

Als een programma niet wordt aangepast of maatregelen uit een programma niet worden uitgevoerd, is het aan het verantwoordelijke vertegenwoordigende orgaan om het uitvoerende orgaan hierop aan te spreken. In het kader van het zogenoemde interbestuurlijke toezicht kan zowel de minister van Infrastructuur en Waterstaat, als de provincie het waterschap hierop aanspreken en zo nodig in de plaats treden van het voor uitvoering verantwoordelijke bestuursorgaan. Belanghebbenden kunnen in voorkomende gevallen het desbetreffende bestuursorgaan vragen om uitvoering of wijziging van een programma. Ook kan een belanghebbende een civiele procedure starten als hij van mening is dat er sprake is van een onrechtmatige daad.¹⁷

Hoewel het zo op het eerste gezicht duidelijk lijkt, zit er wel interpretatieruimte bij de termijn waarop een programma moet worden gemaakt. Meest pragmatisch lijkt dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de reguliere plancyclus (6 jaar). Hierbij is van belang dat ook het maken van een 'extra' programma tijd vergt. Zeker als een (dreigende) overschrijding blijkt in de tweede helft van de normale planperiode (wanneer langzaam aan het planproces voor het nieuwe WBP alweer begint), is aansluiten bij deze procedure zeer voorstelbaar en verdedigbaar. Echter, wanneer er echt haast geboden is (omdat er bijvoorbeeld een calamiteit is ontstaan of dreigt) dan wel wanneer een overschrijding aan het licht komt in de eerste helft van de reguliere planperiode, is het maken van een apart programma (met de noodzakelijke maatregelen om de overschrijding ongedaan te maken) gewenst. Een dergelijke werkwijze is echter niet uit de wet of de toelichting te halen. Een termijn volgt ook niet uit art. 3.10, lid 1 Ow.

¹⁶ Nb: omgevingswaarden moeten altijd worden gemonitord.
¹⁷ MvT Omgevingswet, Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 129.

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

Iedere provincie heeft een omgevingsverordening¹⁸ waarin conform artikelen 2.22 en 2.23, eerste lid Ow nadere regels kunnen zijn gesteld aan het WBP. Dit zijn de zogenoemde instructieregels uit de omgevingsverordening die kunnen gaan over de inhoud van een WBP. Het is voornamelijk de vraag of provincies van deze bevoegdheid gebruik gaan maken.

Wel of geen provinciale instructieregels?

Ook in de Handreiking Omgevingsverordening 2.0 (IPO) is aangegeven dat instructieregels kunnen worden gesteld over het WBP. De planning voor de WBP's hangt samen met de KRW-cyclus en in 2021 worden daarom nieuwe WBP's vastgesteld, met een duur van 6 jaar. In 2022 zal de Omgevingswet in werking treden en de omgevingsverordeningen van de provincies dus ook. Wanneer een provincie instructieregels wil stellen voor de nieuwe WBP's (2021 – 2027) is het dan ook goed om vroegtijdig afstemming te zoeken met het waterschap over het nieuwe WBP en mogelijke nieuwe instructieregels van de provincie. Daarnaast zullen ook de provincies in 2021 nieuwe waterprogramma's moeten vaststellen. Ook daarover wordt doorgaans in het voortraject afgestemd met de waterschappen.¹⁹

Een waterschap dat in meerdere provincies ligt heeft daardoor te maken met meerdere verordeningen. Iedere provincie heeft één omgevingsverordening (art. 2.6 Ow).

¹⁸ Artikel 2.6 Ow.

¹⁹ IPO, Handreiking Omgevingsverordening 2.0, december 2018, p. 30 e.v. http://www.iponl/files/4415/4418/3347/Handreiking_omgevingsverordening_2.0web2018.pdf.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

Europese richtlijnen zijn geïmplementeerd in nationale wetgeving. Vanwege het Europese karakter gelden vaak specifieke voorwaarden en eisen (resultaatverplichting, deadlines etc.). Omwille van de herkenbaarheid en het feit dat er vaak afzonderlijke landelijke implementatieprocessen lopen, worden deze onderwerpen hieronder kort besproken. Het gaat hierbij niet om volledigheid, maar om inzicht te krijgen in wat de consequenties (kunnen) zijn voor het WBP.

Bevindingen en maatregelen uit diverse implementatieprocessen (bijvoorbeeld KRW, Natura 2000 en Deltaprogramma) komen samen in het WBP. Hoewel het WBP daarmee de plek lijkt om tot een integrale afweging te komen, is dit niet eenvoudig. Die andere implementatieprocessen zijn er niet voor niets en hebben een eigen besluitvormingsmolen. Het is daarom zaak om ook juist *in* die diverse processen een scherp oog te houden voor de verschillende water(schaps)belangen. Treedt er synergie op of botsen maatregelen met elkaar? Met name bij onderstaande onderwerpen is de beleidsvrijheid van het WBP-proces enigszins beperkt.

2.3.1 De Kaderrichtlijn Water

De WBP-programmacycclus is in de tijd afgestemd op de zesjarige beleidscyclus van de KRW.²⁰ De KRW maakt een onderscheid tussen waterlichamen en overig water. Voor waterlichamen worden doelen en maatregelen opgesteld, die in stroomgebiedsbeheerplannen (SGBP) worden gerapporteerd aan Brussel. Deze SGBP werden in de vorige plancyclus formeel opgebouwd uit de verschillende wettelijke plannen, waaronder het WBP. KRW-doelen (voor niet-natuurlijke regionale wateren) worden opgenomen in het regionale waterprogramma. Maatregelen worden opgenomen in de programma's van partijen die deze uitvoeren. Conform het Omgevingsbesluit (art. 10.33) is het waterschap verplicht gegevens aan te leveren voor de SGBP's (uiterlijk 22 juni 2021). Dit is met name informatie over de eigen KRW-maatregelen, per waterlichaam.

²⁰ De 6-jaarlijkse cyclus van de KRW legt niet per se op dat het WBP ook voor 6 jaar vastgesteld moet worden. Het lijkt echter wel handig te zijn om deze cyclus aan te houden.

In dit kader is ook het Bkl van belang. Dit besluit implementeert (gedeeltelijk) enkele Europese richtlijnen: de KRW, de Grondwaterrichtlijn, de Richtlijn overstromingsrisico's (ROR), de Zwemwaterrichtlijn en de Richtlijn prioritair stoffen (RPS). Naast het bereiken van een goede oppervlaktewatertoestand (artikel 2.9), geldt op grond van artikel 2.15 dat bij de vaststelling van een WBP het bevoegd gezag voor elke waterwinlocatie waar oppervlaktewater wordt onttrokken, rekening houdt met de in bijlage V van het Bkl opgenomen omgevingswaarden.

In de praktijk zal het er op neer komen dat per waterlichaam in factsheets, als bijlage van of waarnaar expliciet verwezen wordt in het WBP, een overzicht van (doelen en) maatregelen voor ieder waterlichaam wordt gepresenteerd. Deze factsheets zorgen voor de onderlinge consistentie tussen het WBP, het regionaal waterprogramma en de SGBP's. Het is van belang dat eventuele overige teksten met betrekking tot de KRW in het WBP, in overeenstemming zijn met het regionale waterprogramma en SGBP's.

De KRW gaat alleen in op doelen en maatregelen voor waterlichamen. Voor zogenoemde 'overige wateren' (niet aangewezen als KRW-oppervlaktewateren) worden doelen en maatregelen vaak op regionaal niveau vastgesteld. Voor het afleiden van ecologische doelen die niet zijn aangewezen als KRW-waterlichamen is door de Unie en het IPO een handreiking opgesteld.

Voor de nieuwe WBP's is het aan te raden dat waterschappen en provincies per deelstroomgebied afspreken hoe om te gaan met de doelen voor overige wateren. Daarbij is het goed om in het achterhoofd te houden dat het WBP moet kunnen fungeren als toetsingskader voor vergunningverlening met betrekking tot deze wateren. Zie voor meer informatie de aanbevelingen in hoofdstuk 5.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

2.3.2 De richtlijn overstromingsrisico's

De plancyclus van de ROR sluit aan op de KRW-cyclus. Voor de ROR is een (beperkt) implementatieproces gaande, waarbij de overstromingsrisicobeheerplannen (ORBP) worden opgesteld op basis van vigerend beleid en gebaseerd op de (elektronische) rapportage aan EU.

Veel waterveiligheidsmaatregelen van waterschappen vallen in feite onder de ROR. Vooralsnog is er echter voor gekozen om deze maatregelen niet als ROR-maatregelen te presenteren in het WBP. Meer in z'n algemeenheid kan in het WBP kort worden uitgelegd wat de ROR is en dat waterveiligheidsmaatregelen zijn 'opgebost' en terug te vinden zijn in het ORBP.

2.3.3 Andere richtlijnen

Ook andere Europese kaders hebben (in meer of mindere mate) doorwerking in het WBP:

- Natura 2000: Waterhuishoudkundige maatregelen uit de N2000-beheerprogramma's hebben Europese verplichtingen en moeten opgenomen worden in het WBP. De provincie betreft het waterschap bij het opstellen van het Natuurbeheerprogramma en het waterschap betreft vervolgens de provincie bij het opstellen van het WBP. Daarmee kunnen de grenzen van het mogelijke (haalbaar, betaalbaar) worden afgebakend.
- Zwemwaterrichtlijn. Met als doel het systeem te vereenvoudigen is de aanwijzing van zwemwaterlocaties ('functietoekenning') niet langer verplicht onder de Omgevingswet. Wel wijzen Gedeputeerde Staten jaarlijks, in overeenstemming met de waterbeheerder, de zwemlocaties aan (art. 3.2 Bkl). In de meeste WBP's is een kaart met zwemlocaties opgenomen, die aangewezen worden door de provincie.

2.4 PLAN-MER

Bij de vorige generatie WBP's heeft een beperkt aantal waterschappen een plan-MER uitgevoerd. Uit evaluaties blijkt dat de milieueffecten van een waterplan of programma meestal positief zijn en er weinig sprake is van conflicterende belangen.

Het opstellen van een Plan-MER getuigt in ieder geval van zorgvuldigheid, omdat de milieueffecten van het voorgenomen beleid tijdig in beeld worden gebracht. Dit geldt temeer als er aanzienlijke (belangrijke negatieve) milieugevolgen te verwachten zijn. In de praktijk zal het waarschijnlijk veelal zo zijn dat het maken van een plan-MER niet nodig is. Raadzaam is wel de motivatie hiervoor op te nemen in het WBP.

De mer-procedure kan parallel lopen aan het opstellen van het WBP. De proceduredtijd van tervisielegging van het ontwerp tot definitieve vaststelling van zowel het WBP zelf als het plan-MER onderdeel daarvan is maximaal zes maanden. Het uitvoeren van een plan-MER-procedure heeft dus, mits gelijktijdig uitgevoerd, geen gevolgen voor de doorlooptijd.

Het niet opstellen van een plan-MER brengt weinig juridische risico's met zich mee nu het WBP niet vatbaar is voor beroep (geen oordeel door de rechter).

2.4.1 Is een waterbeheerprogramma plan-mer-plichtig?

Een WBP kan plan-mer-plichtig zijn. Of hiervan sprake is hangt af van het antwoord op de vraag of het WBP voldoet aan de criteria voor de bepaling van de mer-plicht, zoals opgenomen in art. 16.36 Ow:²¹

1. Er is sprake van een wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven programma;
2. het programma vormt het kader voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor mer-(beoordeling)plichtige projecten; of
3. er moet voor het programma een passende beoordeling in het kader van natuur worden gemaakt.

Aan het eerste criterium is sowieso voldaan, het WBP is wettelijk verplicht voorgeschreven. Of aan het tweede en/of derde criterium is voldaan hangt sterk af van de voorgenomen maatregelen in het WBP en de wijze waarop deze zijn geconcretiseerd. KRW-maatregelen

²¹ Plannen of programma's zijn dus onder de Ow niet langer zelfstandig en expliciet aangewezen. De wetgever heeft volstaan met het opnemen van bovengenoemde criteria in de wet.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

bijvoorbeeld moeten SMART worden omschreven en als dergelijke maatregelen het kader vormen voor de in de planperiode uit te voeren mer-(beoordelings-)plichtige projecten. In dat geval is het WBP plan-mer-plichtig. Wat de mer-plichtige projecten betreft wordt in het bijzonder verwezen naar bijlage V bij het Omgevingsbesluit dat onder nummer K en L de projecten aanwijst in het kader van waterbeheer en afvalwaterbeheer waarvoor een mer-(beoordeling)plicht geldt.²²

Voor projecten waarvoor een projectbesluit gemaakt moet (of zal) worden, is het van belang dat niet het projectbesluit het mer(beoordelings-)plichtige besluit is, maar het goedkeuringsbesluit van GS. Deze projecten zijn daarmee dus ook mer-(beoordelings-)plichtig.

Wat het derde criterium betreft ("passende beoordeling in het kader van natuur") is van belang dat een passende beoordeling alleen kan worden uitgevoerd als het WBP voldoende concreet is. In relatie tot een WBP zal deze bepaling niet snel van betekenis zijn, tenzij het een erg concreet omschreven project in het (maatregelen)programma betreft. In de regel komt de Wet Natuurbescherming-vergunning (inclusief passende beoordeling) pas in beeld in de besluitvormings-procedure voor een project.

Ook als het WBP het kader vormt voor andere projecten dan de aangewezen mer-plichtige projecten in Bijlage V van het Omgevingsbesluit, wordt een plan-mer gemaakt als het programma aanzienlijke milieueffecten kan hebben. Bij de beoordeling van eventuele aanzienlijke milieueffecten moet rekening worden gehouden met de criteria van bijlage II bij de Smb-richtlijn.²³

²² Bepaalde (aspecten van) projecten kunnen ook onder andere categorieën vallen. Hier moet dus ook op worden gelet.

²³ Richtlijn 2001/42/EG betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (Smb-richtlijn).

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET
BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-
PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-
SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

3. WAT WILLEN WE?

Volgens de wet hoeft een WBP weinig meer te zijn dan een beleidsmatige uitwerking van de verschillende omgevingsvisies, een lijst met maatregelen en wat uitleg. De praktijk leert dat een WBP meerdere functies dient, zowel intern als extern. Het WBP is het sturingsinstrument voor de eigen activiteiten en gaat daarom in op doelen (operationalisering doelen, kaderstellers en doelen die rechtstreeks volgen uit de beheerstaak), maatregelen en instrumenten (wetgeving, vergunningverlening, handhaving, monitoring etc.). Er is ruimte voor een (bestuurlijke) visie op het beheergebied waarvan de essentie een plek moet krijgen in de omgevingsvisies van provincies en gemeenten.²⁴ Het WBP is de basis voor de jaarlijkse georganiseerde voortgangsgesprekken met de provincie. Daarnaast is het WBP een openbaar document, dat de partners en ingezetenen van het waterschap inzicht geeft in waar het waterschap voor staat.

De Omgevingswet maakt het zeker niet onmogelijk om in het (in beginsel op uitvoering gerichte) WBP een beleidsmatig deel op te

nemen. Waterschappen doen dat immers altijd al en motiveren daarmee voor een belangrijk deel ook de te nemen maatregelen. 'Zomaar' maatregelen nemen, projecten uitvoeren en dergelijke is niet in lijn met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, temeer niet nu deze beginselen juist ook aan de orde zijn bij het uitvoeren van feitelijke maatregelen. Een zorgvuldig afgewogen en goed gemotiveerd beleid vergroot de rechtszekerheid voor de ingezetenen en helpt het waterschap ook wanneer bijvoorbeeld maatregelen (de besluiten hiertoe) bij de rechter worden aangevochten. Daarbij volgt het geven van een nadere uitwerking van de hoofdlijnen van het beleid (uit de verschillende omgevingsvisies) uit artikel 3.5 Omgevingswet.

Het WBP dient een eenduidige structuur te hebben waarin per (kern) taak of daarmee samenhangende programma's een overzicht gegeven wordt van geldende doelen van kaderstellende overheden, een operationalisering van deze doelen, eventueel eigen beleid en de gedurende de planperiode uit te voeren maatregelen. Deze structuur hoeft niet gelijk te zijn voor alle waterbeheerders. Het verdient aanbeveling deze aan te laten sluiten bij de eigen begrotings-

²⁴ Die hoofdlijnen (voor het watersysteembeheer) hoeven dan dus strikt genomen niet meer terug te komen in het eigen WBP.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

(en organisatie)structuur ten behoeve van de interne borging van het programma. Wat de termijnen betreft is wel van belang te onderstrepen dat er in ieder geval zesjaarlijks een WBP moet worden vastgesteld. Dit programma moet uitvoering geven aan de Europese watterrichtlijnen (zie art. 3.7 jo. art. 3.8, lid 2 Ow).

Tevens wordt een eenduidige koppeling tussen het WBP en de jaarlijkse (meerjaren)begroting aanbevolen. Deze kan gemaakt worden door een (jaarlijks te herzien) uitvoeringsprogramma te hanteren, dat uitwerking geeft aan het beheerprogramma en input vormt voor de begroting. Administratief kan dit een forse uitdaging zijn als het WBP uitgaat van integrale doelen als 'bijdragen aan energietransitie en circulaire economie' en de begroting uitgaat van operationele doelen gekoppeld aan de kerntaken (waterkwaliteit, waterkwantiteit en waterveiligheid). Er moet dan een koppeling gemaakt worden tussen deze operationele doelen en de integrale doelen, om te kunnen beargumenteren op welke wijze het waterschap invulling geeft aan bijvoorbeeld de energietransitie. Of en in welke mate een dergelijke vertaling nodig zal zijn, zal verschillen per waterschap. Ook de mate van detailniveau van doelen en maatregelen kan de koppeling tussen het WBP, de begroting en het coalitieakkoord lastig maken.

De waterschappen zijn geen voorstander van een vast landelijk format, met name om de noodzakelijke koppeling met eigen gebied en beheerpraktijk niet te verliezen. Wel wordt gestreefd naar gezamenlijke uitwerking van planonderdelen die voor alle waterschappen gelden.

Bijlage 4 bij deze handreiking bevat een overzicht van bestuursakkoorden, green deals etc. die op nationaal niveau zijn afgesproken en mogelijk relevant zijn voor waterschappen om te noemen of om rekening mee te houden in hun WBP. Bijvoorbeeld hoe in een WBP energiebeleid en maatregelen terug kunnen komen.

Energiebeleid en -maatregelen en de relatie tot het WBP

Waterschappen doen de laatste jaren steeds meer aan energiebeleid, niet in de laatste plaats als mede-ondertekenaar van het Energieakkoord (2013). In het SER-Energieakkoord tussen de Unie van Waterschappen en het Rijk is afgesproken dat de waterschappen in 2020 40% zelfvoorzienend worden door eigen duurzame energieproductie. Ook is er een Green Deal Energie in voorbereiding tussen Rijk en waterschappen. Daarin komt onder meer te staan dat waterschappen op het gebied van duurzame energie niet alleen inzetten op kansen in de afvalwaterzuivering zoals de Energie- en Grondstoffenfabriek, maar ook kansen benutten in het watersysteem zoals energie uit wind en zon, waterkracht en warmte/ koude.

De vraag kan rijzen of het WBP ruimte moet geven aan deze energieambities en -maatregelen. Zolang er een relatie is met het beheer van watersystemen, is dit heel wel goed voor te stellen. De laatste zin van de alinea hiervoor laat een nadrukkelijke relatie zien. Als het puur om energiebesparingsmaatregelen binnen de eigen organisatie gaat, inclusief de rioolwaterzuiveringsinstallaties, is de relatie met het waterbeheer dun te noemen. Een apart energieprogramma ligt dan mogelijk meer voor de hand, zij het dat de Omgevingswet een integratie van (verplichte en niet verplichte) programma's zeker niet onmogelijk maakt. Bij integratie van verschillende programma's is het wel wijs in de inleiding op te nemen welk deel van het programma wettelijk is voorgeschreven en welke delen niet.

Naast de landelijke akkoorden is binnen de waterschappen afgesproken internationaal beleid ook te verankeren in het WBP.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

3.1 DOELEN EN MAATREGELN

In een WBP worden maatregelen opgenomen voor de komende 6 jaar, in ieder geval waar deze nodig zijn om de KRW-doelen te halen. Veel waterschappen hebben de ervaring dat 6 jaar vooruit kijken op maatregelenniveau nauwelijks mogelijk en (mede om die reden) ook niet doelmatig is. Het is noodzakelijk om maatregelen te verbinden aan de te bereiken doelen en om de mogelijkheid te hebben maatregelen aan te passen aan de actualiteit.

Gebruikelijk is het aanbrenge van inzicht in ambitie/visie, lange- en korte termijn doelen en bijbehorende maatregelen. Dergelijke doelenbomen bieden inzicht in de relatie tussen maatregel en doel. De definiëring van deze begrippen verschilt van waterschap tot waterschap maar de volgende onderverdeling geeft de essentie:

- Ambitie (of 'langetermijndoel'): de gewenste situatie die op de lange termijn nagestreefd wordt (tijdshorizon: tientallen jaren). *Waar willen we naartoe?*
- Doel: de gewenste situatie die op de middellange termijn bereikt dient te worden (tijdshorizon: planperiode). *Wat is op [datum] bereikt?*
- Maatregel: de handelingen die de organisatie verricht om de doelen te bereiken. Dat kunnen fysieke maatregelen (projecten) zijn, maar ook inzet van (beleids)instrumenten, het maken van regelgeving etc. *Wat doen we concreet?*

Niet alleen het waterschap stelt doelen voor het waterbeheer, ook de provincie doet dat (via de omgevingsvisie en/of het regionaal waterprogramma). Het is zaak om (het abstractieniveau van) deze visies (hoofdpijnen beleid) en programma's (o.a. nadere uitwerking van de hoofdpijnen van het beleid uit de omgevingsvisie(s)) op elkaar af te stemmen.

3.1.1 Omgevingsvisie

Een wezenlijke verandering is dat het onder de Omgevingswet verplicht is voor het Rijk, provincies en gemeenten om omgevingsvisies te maken. Waterschappen hebben die verplichting niet, maar het is

wel van belang ervoor te zorgen dat de eigen visie op de plek van het regionale watersysteembeheer een plek krijgt in de omgevingsvisies van met name provincies en gemeenten. Onderlinge afstemming is hierbij verplicht en inhoudelijke borging is voorstelbaar door:

- in elk van de omgevingsvisies kort de hoofdpijnen van de waterschapsvisie op het watersysteembeheer op te nemen en daarbij verder te verwijzen naar het wat concretere beleidsdeel uit het WBP en de concreet te treffen maatregelen;
- in het eigen WBP (als bijlage) een dwarsdoorsnede op te nemen van de verschillende omgevingsvisies van de medeoverheden. Dit veronderstelt wel dat die visies er (in concept) zijn als werk wordt gemaakt van het WBP.

Dat het waterschap geen omgevingsvisie hoeft te maken, betekent niet dat zij er geen zouden mogen maken. Zo is Wensink van mening dat, niettegenstaande de opvatting van de wetgever dat een omgevingsvisie "gelet op de reikwijdte en het integrale karakter voor waterschappen niet aan de orde [is]"²⁵, waterschappen er goed aan zouden doen wel een omgevingsvisie te maken. Een eigen visie helpt volgens hem bijvoorbeeld "om het waterbelang steviger te verankeren in omgevingsvisies, programma's en verordeningen van andere overheden".²⁶

Voor de onderlinge relaties tussen omgevingsvisies en programma's en de verschillen daarbij tussen de Omgevingswet en de Waterwet wordt verwezen naar bijlage 2.

3.1.2 Jaarlijkse uitwerking

Het is mogelijk om het WBP op onderdelen jaarlijks nader uit te werken, mits dit in het WBP is aangekondigd. Steeds meer waterschappen maken een directe koppeling tussen het WBP en de programmabegroting. Het WBP bestaat dan uit twee delen: een strategisch deel voor zes jaar met daarin doelen, indicatieve maatregelen en een operationeel uitvoeringsprogramma waarin de

²⁵ MvT Omgevingswet, Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 114.

²⁶ W. Wensink, "Wie visie heeft, maakt er een!", Water Governance, 01/2018, p. 69.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

maatregelen jaarlijks concreet worden uitgewerkt, gekoppeld aan de begroting via de planning & control(P&C)-cyclus (zie ook hoofdstuk 4, voorbeelduitwerking P&C-cyclus bij waterschap Amstel Gooi en Vecht).

Uitgangspunt voor een jaarlijkse uitwerking is dat deze geen uniforme openbare voorbereidingsprocedure (6 maanden) hoeft te doorlopen met een inzagetermijn voor zienswijzen van 6 weken. De uitwerking wordt namelijk gekoppeld aan de P&C-cyclus, waarbij de daarvoor geldende inspraakregels gelden (in de regel is dat, zoals bij alle openbare stukken van het waterschap die in de algemene vergadering worden behandeld, een periode van 2 weken). In het geval er verschuivingen in het strategische, zesjaarlijkse deel nodig zijn door veranderingen in het uitvoeringsprogramma, is een herziening van het WBP (inclusief inspraak) wel aan de orde.²⁷

Afbeelding 1: Relatie WBP en P&C-cyclus

²⁷ Het verdient aanbeveling eenduidig te bepalen (samen met provincie) of het toevoegen van het jaarlijks aan te passen uitvoeringsprogramma aan het WBP geen problemen oplevert. Indien voor aanpassing van het uitvoeringsprogramma een formele herziening van het WBP nodig zou zijn, is het verstandig om alleen het strategische deel de wettelijke status van WBP te geven. Houd er wel rekening mee dat een WBP volgens de wet maatregelen dient te bevatten, waarvan het detailniveau overigens niet vastgelegd is. In de meeste provinciale verordeningen is expliciet opgenomen dat jaarlijkse bijstelling van het WBP / maatregelenprogramma mogelijk is.

Deze werkwijze blijft onder de Omgevingswet mogelijk. Uit de wet of algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) blijken geen nadere eisen aan c.q. een omschrijving van het detailniveau van de maatregelen. Wel moet worden bedacht dat (net als nu ook al jaren het geval is) het belangrijk is de KRW-maatregelen concreet (SMART) te formuleren.²⁸ Er moet immers uit het programma blijken welke maatregelen je gaat nemen om bij te dragen aan het halen van de (beleids)doelen (zie ook art. 11 KRW).

Ook tussentijdse bijstelling is, in lijn met de beleidscyclus, mogelijk. Dat wil zeggen: de wet of AMvB kent geen bepalingen over tussentijdse herziening van WBP's. Alleen in art. 10.16, lid 2 Ob is aangegeven dat een WBP iedere 6 jaar geactualiseerd moet worden. Ook uit de MvT bij de Omgevingswet wordt duidelijk dat het WBP, gelet op de Europese verplichtingen, een verplicht zesjaarlijks programma is.²⁹ Het bekende plancyclusritme blijft dus onder de Omgevingswet bestaan. Waterschappen zijn dus (net als nu) vrij om binnen deze 6-jaarscyclus te variëren zolang zij maar rekening houden met de KRW/ROR-cyclus en de rapportageverplichtingen die hierbij horen (SGBP en overstromingsrisicobeheerplannen, zie art.10.9 Ob).³⁰ Ook bij tussentijdse herzieningen e.d. blijft de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure gelden (art. 16.27 Ow). Alleen wanneer het gaat om een wijziging van ondergeschikte aard die niet leidt tot grotere nadelige gevolgen voor het milieu en die wijziging niet ziet op een in het programma opgenomen beschrijving van een activiteit als gevolg waarvan de activiteit is toegestaan, kan het waterschap afdeling 3.4 Awb buiten toepassing laten. Van belang is dan wel dat er geen strijd mag optreden met internationaalrechtelijke verplichtingen (art. 16.27, lid 2 Ow).

²⁸ Zie: M. Aerts en P. de Putter (2009), Is de nieuwe generatie waterplannen in een goede toestand?, Milieu en Recht, oktober 2009.

²⁹ MvT Omgevingswet: Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 447.

³⁰ Als in 2021 nieuwe doelen worden vastgesteld, zullen daarbij ook maatregelen in het WBP moeten worden vastgesteld om de doelen te halen.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET
BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-
PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-
SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

Nb: volgens art. 10.16 Ob moet (ook) een WBP dus elke 6 jaar worden geactualiseerd. Dat veronderstelt dus het *gehele* WBP, daar waar de toelichting bij de wet een beperking lijkt in te houden voor zover het de "Europese verplichtingen" betreft. Dat zou dus het WBP betreffen voor zover dit een uitwerking bevat van de KRW, de ROR en andere richtlijnen. De overige delen zouden dan strikt genomen niet opnieuw bekeken/geactualiseerd hoeven worden. Echter, aangezien de wettekst leidend is, doen waterschappen er verstandig aan het gehele WBP ten minste elke 6 jaar te actualiseren.

3.2 SAMENWERKING

Samenwerken is in. Twee weten immers meer dan één. En vooraf afstemmen zorgt voor minder gedoe achteraf. Toch zijn er ook kritische geluiden: samenwerken kost tijd, en levert mogelijk spanningen op die je in je eentje niet hebt. Dit geldt zowel intern als extern. Ieder waterschap zal hierin zijn eigen afweging maken, deze handreiking beperkt zich tot enkele aandachtspunten.

3.2.1 Interne samenwerking en organisatie

Een WBP schrijf je niet alleen. Als projectleider stel je een projectteam of klankbordgroep samen waarin verschillende inhoudelijke disciplines vertegenwoordigd zijn. Daarnaast is het van belang om, naast de inhoud, ook aandacht te geven aan het proces. Ambtelijk, maar ook bestuurlijk. Intern, maar ook extern.

Een belangrijke startvraag is dan ook: 'voor wie maken we het WBP en wie gaat het daadwerkelijk gebruiken?' In de regel zal het WBP zowel voor extern als intern gebruik worden gemaakt. En is het de bedoeling dat het plan breed gedragen wordt in de organisatie. Dit heeft invloed op de manier waarop het WBP-planproces wordt vormgegeven. Als het de ambitie is om naast beleid ook beheer in het WBP op te nemen, is het bijvoorbeeld raadzaam ook de beheerafdelingen bij de totstandkoming te betrekken.

Zonder hier al te diep op in te gaan, verdient het aanbeveling om bij de samenstelling van het team en het ontwerpen van het planproces met de volgende zaken rekening te houden:

- bemensing team (vanuit beleid, beheer, communicatie, P&C. Mix van inhoud en proces);
- betrokkenheid rest organisatie ('werkvloer' en 'lijn');
- betrokkenheid bestuur, directie / MT (stuurgroep, commissies etc.);
- planning (intern bestuurlijk traject, extern traject, inspraakvereisten);
- relatie met andere planprocessen zoals KRW, evt. plan-MER etc.

3.2.2 Externe samenwerking en partners³¹

WBP's werden in de regel door ieder waterschap afzonderlijk gemaakt, maar hierop zijn (ook in de vorige planperiode) uitzonderingen: in 2010 zijn in Friesland het waterbeheerplan en provinciaal waterplan samen opgesteld, in Rijn-Oost hebben de vijf waterschappen gezamenlijk een WBP geschreven (met individuele uitwerking waar nodig). Ook op dit moment wordt in diverse regio's samengewerkt waaronder in Flevoland, waar mogelijk een gezamenlijk provinciaal waterprogramma en WBP wordt opgesteld. Er is onderscheid in het opstellen en het vaststellen van de programma's. Met opstellen wordt bedoeld op het 'maakproces', het bedenken en schrijven. Met vaststellen wordt bedoeld op de formele (bestuurlijke) besluitvorming. Samenwerking is met name bij het opstellen van de programma's en de omgevingsvisies aan de orde. De volgende drie wijzen van samenwerking kunnen worden onderscheiden:

Samenwerking tussen waterschappen

Hoe verschillend de beheergebieden soms ook zijn, er is veel overeenkomst tussen waterschappen, zeker als het burens zijn. Het verdient aanbeveling de mogelijkheden voor samenwerking te verkennen. Let hierbij op zaken als planning, bestuurlijke ambitie, overeenkomsten en verschillen in (bestaand) beleid.

³¹ Dit onderdeel is geïnspireerd door initiatieven (en onderliggende stukken) uit diverse delen van het land, onder andere Noord-Brabant, Friesland, Zuid-Holland en Rijn-Oost.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

Samenwerking met provincie(s)

In het vorige hoofdstuk kwam de kaderstellende werking van de provincie ten opzicht van het waterschap al aan de orde. Wij volstaan hier met de opmerking dat samenwerking met de provincie een must is, om gezamenlijk de kaders te bepalen waar het WBP aan dient te voldoen. De in het Bestuursakkoord Water (BAW)-verband gemaakte afspraken vormen hiervoor de basis. De samenwerking met de provincie(s) is de komende planperiode extra belangrijk. Het WBP moet invulling geven aan doelen uit de provinciale verordening en programma's, terwijl deze er nu soms nog niet zijn.

Samenwerking met anderen

Ook gemeenten, Rijkswaterstaat, drinkwaterbedrijven en terreinbeheerders zijn betrokken bij het waterbeheer. In de regel zullen deze gebiedspartners via een klankbordproces betrokken worden bij het opstellen van het WBP (zie ook par. 3.3 hierna over verplichte participatie). Let er hierbij op dat dit proces voor 'de ander' een manier kan zijn om zaken aan de orde te stellen die niet primair met het WBP te maken hebben.

Speciale aandacht verdient de relatie tussen waterschappen en gemeenten, waarbij onderwerpen als ruimtelijke ordening, klimaatadaptatie, riolering / waterketen aan de orde zijn. Zoals eerder is aangegeven is het belangrijk bij het opstellen van de gemeentelijke omgevingsvisie dat de visie van het waterschap op het watersysteem een plek daarin krijgt. Onderlinge afstemming is verplicht en inhoudelijke borging kan plaatsvinden via het opnemen van de (hoofdpijnen van de) waterschapsvisie in de gemeentelijke omgevingsvisie. Ook kunnen in het eigen WBP de hoofdpijnen van de verschillende omgevingsvisies worden opgenomen. Hieronder kunnen ook de ruimtelijke consequenties van de watermaatregelen vallen, zoals de Adviescommissie Water adviseerde in 2012.³²

³² Adviescommissie Water, Bestuurlijke balans in het waterbeheer – evenwicht door tegenwicht, AcW-2012/176550, 2 november 2012, p. 5.

Tot slot

Hoe samenwerking ook vorm wordt gegeven, de volgende tips zijn mogelijk nuttig:

- Wees helder in wie wat (en wanneer) beslist. Meeschrijven staat niet gelijk aan meebeslissen (over het plan van de ander). Waterbeheer is in zoverre uniek in het omgevingsbeleid dat (regionale) kaderstelling en uitvoering in verschillende organisaties is belegd. Werk dit samen uit.
- Bepaal het juiste niveau van samenwerking. Overleg kan in verschillende (bestaande) gremia of in (gezamenlijk) projectteamverband. Laat de opgave (het gebied) de grenzen bepalen van de samenwerking.
- Vertrouw elkaar. Praat zolang als nodig is, laat daarna los en zoek elkaar weer op in de implementatie. Wees niet bang om te (laten) vertegenwoordigen als belangen gelijk zijn. Let hierbij op het feit dat plannen in dezelfde periode worden geschreven en daardoor tegelijkertijd input van de ander vereisen.
- Kies je eigen weg, blijf niet afhankelijk van andere partijen. Bijvoorbeeld wanneer andere partijen producten, zoals een omgevingsvisie of programma, nog niet gereed hebben.

3.3 PARTICIPATIE

Bij de totstandkoming van het WBP is voorafgaand (bestuurlijk) overleg en betrokkenheid van burgers, bedrijven en organisaties volgens de wetgever van groot belang.³³ Hiertoe is een motiveringsplicht voorgeschreven. De vorm en wijze waarop het waterschap participatie voorafgaand aan de vaststelling van een programma inricht, is niet wettelijk geregeld. Dat laat de wetgever aan het desbetreffende bestuursorgaan.

Zo werken (sommige) waterschappen met een eigen participatieverordening. Hierbij is ook relevant dat voor het WBP de uniforme openbare voorbereidingsprocedure uit afdeling 3.4 Awb van toepassing is en in afwijking van afdeling 3.4 Awb regelt de wet (art. 16.23 Ow) dat 'een ieder' zienswijzen kan indienen (in plaats van

³³ MvT Ow, Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 219.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

alleen belanghebbenden). Zo is het voor het burgers, bedrijven, organisaties en andere bestuursorganen kenbaar hoe zij worden betrokken bij de totstandkoming van het WBP en hoe zij hun mening hierover kenbaar kunnen maken.³⁴ In ieder geval is hiermee geregeld dat een ieder zienswijzen kan inbrengen op het ontwerp-WBP.

Er kan afstemming gezocht worden met provincies of gemeenten over de momenten van participatie of eventueel gezamenlijke participatie mogelijk te maken. Dit kan voorkomen dat burgers, bedrijven en andere organisaties met te veel participatiemogelijkheden geconfronteerd worden.

Motiveringsplicht

Art. 10.8 Ob regelt dat het waterschap bij het vaststellen van het WBP moet aangeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn (motiveringsplicht). Voor een nadere toelichting op art. 10.8 Ob verwijst de MvT bij het Ob naar de artikelsgewijze toelichting op art. 10.2 van dit besluit. Op die plek wordt het belang van vroegtijdige maatschappelijke participatie nog eens benadrukt.³⁵ Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven dat vroegtijdige participatie ruimte geeft om alternatieven voor een besluit aan te dragen.

Overigens kan de motivering volgens de toelichting op verschillende manieren worden vormgegeven en opgenomen. Dat wordt zoals gezegd overgelaten aan het orgaan zelf. "Wie betrokken moet worden bij de vroegtijdige participatie is afhankelijk van de aard, de omvang van het besluit en de invloed van het besluit op de fysieke leefomgeving. Goede participatie vraagt immers om maatwerk."³⁶ Het open planproces, zoals waterschappen dit hanteren bij grote besluiten (zoals het WBP of een ingrijpend peilbesluit) past prima bij de bedoeling van de Omgevingswet. In huidige waterbeheerplannen wordt in de regel ook wel vermeld op welke wijze 'de omgeving' bij de totstandkoming is betrokken. Deze werkwijze kan onder de Omgevingswet worden voortgezet.

³⁴ MvT Ow, Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 219.

³⁵ Met verwijzing naar hetgeen hierover is opgemerkt in zowel de nota naar aanleiding van het verslag bij het wetsvoorstel (Kamerstukken II 2014/15, 33 962, nr. 12.) als de nota naar aanleiding van het nader verslag bij het wetsvoorstel (Kamerstukken II 2014/15, 33 962, nr. 23).

³⁶ NvT bij Ob, p. 329 (Stb. 2018, 290).

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET
BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-
PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-
SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

4. WAT MAG?

In dit hoofdstuk staat vooral inspiratie van andere waterschappen. Goede voorbeelden, wijze lessen die gebruikt kunnen worden, maar niet verplicht zijn. Hierbij geldt: wil je meer informatie, neem contact op met de waterschappen die de voorbeelden hebben aangeleverd.

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 Doelenboom

In het vorige hoofdstuk werd het instrument doelenboom geïntroduceerd. Voor een WBP is het noodzakelijk dat maatregelen gekoppeld worden aan doelen. De doelenboom is daarvoor een mogelijk middel. Verschillende waterschappen werken met doelenbomen, waarbij het goed is om met de volgende zaken rekening te houden:

- Niveau van uitwerking: (strategische, tactische, operationele) doelen, maatregelen, instrumenten, beleidsregels: er zijn tal van termen en manieren om deze termijn in een doelenboom te zetten.
- Positionering intern/extern: een doelenboom kan heel goed

binnen de organisatie zelf worden uitgewerkt. Ook is het mogelijk om (bijvoorbeeld op het niveau van strategische doelen) de aansluiting te zoeken met andere waterschappen. En daarnaast kunnen ook doelen (en maatregelen) van andere partijen in het gebied (provincie, gemeenten, etc.) in de doelenstructuur worden opgenomen.

- Hoe ver ga je? Een doelenboom is in het algemeen geen doel op zich, slechts een middel om voor de eigen organisatie (en eventueel voor anderen) de relatie tussen doelen en maatregelen te leggen. Hou het daarom zo simpel en pragmatisch mogelijk.

Belangrijk resultaat van het opstellen van een doelenboom (naast het bieden van structuur voor de WBP's) is het creëren van een gezamenlijke taal en begrippenkader bij alle betrokkenen (personen, afdelingen en organisaties).

De meeste waterschappen hanteren de hoofdindeling 'veilig-voldoende-schoon', vaak met een nadere onderverdeling tussen watersysteem en waterketen ten behoeve van de begroting

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

(en bijbehorende heffingen). Interessant is vooral de onderverdeling op het niveau hieronder. De keuzes die hier gemaakt worden zijn van invloed op (het gemak van) de koppeling met de P&C-cyclus en de eigen organisatiestructuur c.q. het zogenaamde. beleidshuis.³⁷ Tenslotte is ook de relatie met de buitenwereld van belang, niet in de laatste plaats de provincie die ook doelen voor het waterbeheer opstelt in de omgevingsvisie en/of waterprogramma. Wanneer de wens bestaat aan te sluiten bij Omgevingsvisies, is een indeling langs meer maatschappelijke thema's (gezonde leefomgeving, klimaat-robuste inrichting etc.) soms interessant. Ergens moet echter wel een vertaling plaatsvinden naar operationele doelen, wat nog een hele puzzel kan zijn.

4.1.2 De plaats van het waterbeheerprogramma in het beleidshuis

De huidige praktijk bij de meeste waterschappen is dat het WBP als waterbeleidsprogramma wordt gezien: een overzicht van met name *nieuwe* beleidsvoornemens en bijbehorende maatregelen voor de komende jaren, met relatief weinig aandacht voor de doorlopende beheertaak. De meeste waterschappen zijn van mening dat het WBP aandacht dient te schenken aan *alle* taken van het waterschap, zowel op beleids- als beheerniveau.

Een WBP gaat dus niet alleen over beleid. En niet alle beleid staat in het WBP. Toch is er een duidelijke link, die in beeld wordt gebracht in het beleidshuis. Een aantal waterschappen heeft, al dan niet in het kader van nauwere onderlinge samenwerking, het eigen beleidshuis in beeld gebracht. Dit is een overzicht van alle beleid, onderverdeeld naar abstractieniveau en thema. Hierbij zijn behoorlijke onderlinge verschillen, maar ook overeenkomsten waar te nemen.

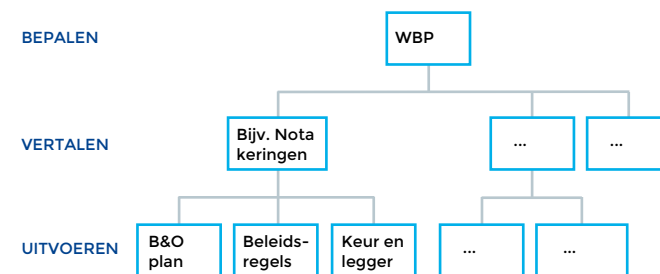
Zo staat het WBP bovenaan in het beleidshuis, als het kaderdocument voor alle waterschapstaken. Het beleid is uitgesplitst naar taakveld

³⁷ De onderverdelingen 'systeem-keten' en 'veilig-voldoende-schoon' zijn helder, maar er zijn 'randgevallen'. Emissies (vanuit keten of systeem), grondwater, baggeren (voldoende en schoon), water en RO zijn voorbeelden. Het gaat er niet om 'de enige juiste plek in de doelenboom' te vinden, maar om het benoemen en uitwerken van de verschillende elementen.

(‘veilig, voldoende, schoon’³⁸), de wijze waarop verschilt per waterschap. Per taakveld (ook wel sector of programma genoemd) wordt er beleid geformuleerd, dat een uitwerking is van de doelen in het WBP. Daaronder hangen instrumenten zoals de keur (straks: waterschapsverordening), beleidsregels en operationele plannen. Onderverdelingen die worden gebruikt zijn bijvoorbeeld:

- strategisch bepalen – operationeel vertalen – uitvoeren (Zuiderzeeland);
- kadernota's – beleidsuitwerkingen en beleidsregels – instructies en handreikingen (Schieland en de Krimpenerwaard, Rijnland en Hollandse Delta);
- strategisch – tactisch – operationeel (vrij algemeen gangbaar).

Bij discussies over beleidsafstemming valt op dat ieder waterschap een eigen structuur heeft, waarbij er niet altijd eenduidige definities gehanteerd worden (ook niet binnen hetzelfde waterschap). Vaste elementen (WBP, keur, legger, beleidsregels) zijn echter altijd herkenbaar. Het is raadzaam om discussie over dit onderwerp te starten met het eenduidig beschrijven wat bedoeld wordt met welke term. Spraakverwarring ligt juist hier op de loer.

Afbeelding 2: Indicatieve voorbeelduitwerking beleidshuis

³⁸ Hoewel deze taken voor alle waterschappen herkenbaar zijn worden ook andere indelingen gebruikt. Zoals de onderverdeling tussen watersysteem en waterketen. Bij iedere indeling ontstaan 'grensgevallen', bijvoorbeeld het (enigszins arbitraire) onderscheid tussen kwantiteit- en kwaliteitsbaggeren. Ook 'integrale' onderwerpen zijn lastig in hokjes te stoppen, denk aan calamiteitszorg, circulaire economie of ruimtelijke ontwikkelingen. Zaak is een werkbare structuur te kiezen en daar pragmatisch mee om te gaan.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV³⁹

Waterschap Amstel Gooi en Vecht (AGV) heeft een koppeling aangebracht tussen het huidige waterbeheerplan (2016 – 2021) en de meerjarenbegroting. Met jaarlijks vast te stellen programma's als onderdeel van de financiële begrotingscyclus, kan het waterschap flexibel inspelen op maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen. Noodzakelijke bijsturing in doelen en werkwijze is daardoor jaarlijks mogelijk. Als onderdeel van de beleids- en begrotingscyclus stelt het waterschap jaarlijks een meerjarenbegroting op, gebaseerd op de activiteiten die nodig zijn voor een goede uitvoering van de waterschapstaak. Het waterbeheerplan (straks WBP) vormt de basis voor de meerjarenbegroting. De benodigde maatregelen om de doelen uit het WBP te halen worden opgenomen in programma's. Deze programma's maken onderdeel uit van de jaarbegroting. Bij het maken van de bestuursrapportages worden de indicatoren uit het waterbeheerplan vergeleken met de huidige situatie en wordt bepaald hoe ver ze nog van hun doelen verwijderd zijn. De jaarcyclus maakt het dus mogelijk om, met de te behalen doelen in het vizier, waar nodig programma's bij te stellen naar aanleiding van opgedane ervaringen, nieuwe inzichten en ontwikkelingen.

De koppeling van het WBP aan de begroting kan complexer zijn als bij de indeling van het programma gekozen wordt voor integrale thema's als energietransitie of klimaatadaptatie. Alles wat het waterschap doet zal dan onder dergelijke thema's gerangschikt moeten worden, waarbij die rangschikking idealiter ook terugkomt in de begroting. Een dergelijke herindeling kan een grote inspanning betekenen.

³⁹ Bijdrage van waterschap Amstel Gooi en Vecht.

4.3 PLANNING

Door overgangsrecht uit de Omgevingswet blijven de waterbeheerplannen gelden als programma's onder de Omgevingswet. Vervolgens is in het Omgevingsbesluit (artikel 3.8) bepaald dat iedere 6 jaar de programma's geactualiseerd worden.

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

Om te kunnen evalueren is het van belang te weten:

- wat het vertrekpunt is;
- wat het doel is;
- wat de huidige situatie is.

Hiervoor zijn indicatoren nodig. Effectindicatoren geven informatie over effecten van de lange termijn doelen (outcome). Prestatie-indicatoren geven informatie over (concrete) resultaten van doelen of maatregelen (output).

Het is aan te bevelen de wijze van monitoring uit te werken bij het schrijven van het waterbeheerprogramma. Hierdoor kunnen doelen en indicatoren concreet gekoppeld worden aan de wijze waarop voortgang wordt gemeten. Het is de kunst om niet *alles* te (willen) meten, en zoveel mogelijk uit te gaan van beschikbare informatie.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

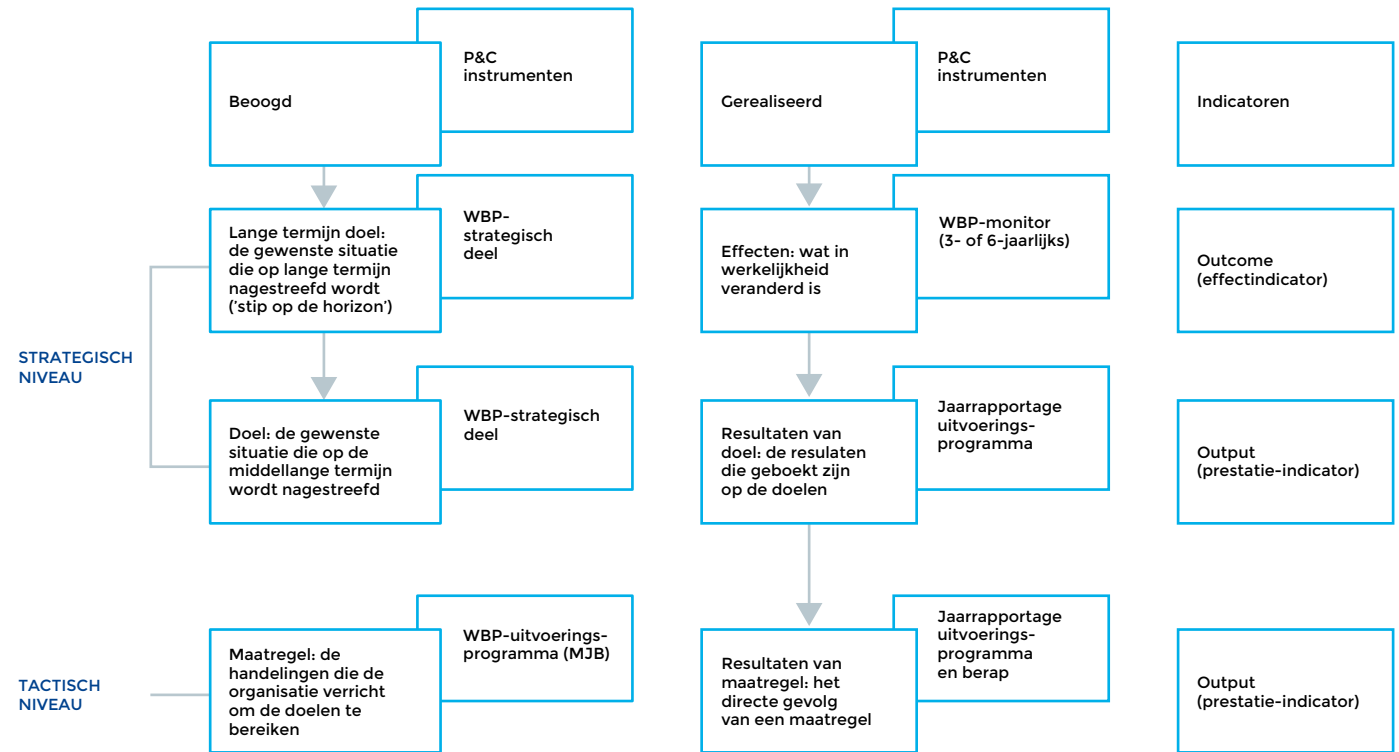
5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

Afbeelding 3: Voorbeeld uitwerking beleidsmonitoring inclusief indicatoren bij waterschap Zuiderzeeland⁴⁰

⁴⁰ Waterschap Zuiderzeeland, Notitie 'sturen op doel-maatregel-effect', 11 mei 2012

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET
BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-
PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-
SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER- PROGRAMMA

In interviews met verschillende interne experts (waterschappen) en externe experts (andere overheden) is geprobeerd KRW-vragen die leven in relatie tot het WBP te beantwoorden. In dit hoofdstuk zijn de aanbevelingen uit deze interviews opgenomen. Wilt u de vragen en antwoorden nalezen, zie dan bijlage 3.

Evaluatie KRW (fitness check)

In december 2019 heeft de Europese Commissie haar bevindingen gepubliceerd. De KRW is 'fit for purposes' verklaard, maar de uitvoering ervan moet volgens de commissie worden versneld.⁴¹ Mogelijk dat er nog wat aanpassingen komen van onderliggende richtlijnen en guidances, maar in ieder geval niet van de KRW zelf. De KRW-evaluatie heeft geen gevolgen voor de komende (derde) planperiode. Eventuele aanpassingen zullen pas na 2021 gereed zijn en pas gelden voor de plannen van 2027.

⁴¹ Zie: <https://www.h2owaternetwerk.nl/h2o-actueel/eu-kaderrichtlijn-water-voldoet-maar-uitvoering-moet-versneld-2>.

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 Gezamenlijke verantwoordelijkheid

De KRW is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle overheden, daarom is het van belang de samenwerking te blijven zoeken met andere waterbeheerders (zowel waterschappen als Rijkswaterstaat) en ook de provincie. Specifiek voor 'landbouwlozingen' in de bodem is het ook van belang met gemeenten te bespreken wat zij hiermee van plan zijn, in zowel hun omgevingsvisie als het omgevingsplan.

5.1.2 Aanbevelingen landelijk Kaderrichtlijn Water-symposium

De resultaten van de interviews komen gedeeltelijk overeen met de onderwerpen die besproken zijn tijdens het landelijk KRW-symposium (27 juni 2019). Dit symposium heeft ook aanbevelingen opgeleverd, waar we de waterbeheerder op willen wijzen.⁴² Daarom worden hier

⁴² <https://www.stowa.nl/publicaties/handreiking-krw-doelen-inclusief-bestuurlijk-juridisch-kader>, zie document handreiking veel gestelde vragen en antwoorden.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

enkele aanbevelingen uit het verslag van het landelijk KRW-symposium genoemd.

- Heroverweeg doelen binnen de mogelijkheden van technisch doelaanpassing:⁴³ kijk iedere zes jaar kritisch naar eerdere uitgangspunten en leg keuzes op de bestuurlijke tafel. Maak hierbij helder onderscheid tussen de ambtelijke en de bestuurlijke verantwoordelijkheden.
  - Waterschappen bereiden dit voor en provincies stellen vast, maar het is van belang dat beide van begin af aan samen optrekken.
- Bij de technische doelaanpassing speelt het begrip 'significante schade' een rol. Dit is een reden om een bepaalde maatregel niet te nemen (wanneer een maatregel significante schade heeft op een bepaalde gebruiksfunctie, zoals landbouw, scheepvaart of recreatie). Dit is een bestuurlijke afweging van het waterschap en de provincie samen. Deze afweging kan verschillen per waterschap en provincie.
  - Ga uit van de algemene redeneerlijnen en maak daarvan een waterlichaam specifieke motivatie. Dit voorkomt rechtsongelijkheid.
  - Gebruik casussen om een gezamenlijk invulling te krijgen en geef duidelijke richtlijnen.
  - Actualiseer de argumentatie elke planperiode.

Hieraan kan worden toegevoegd dat ook mogelijke scenario's genoemd kunnen worden in plaats van één pakket van maatregelen.

- Disproportionele kosten
  - Schets een langetermijnperspectief, ook na 2027 als alle KRW-maatregelen genomen moeten zijn.
  - Maak in overleg tussen waterschappen, provincies en Rijk ook de effecten op de lastendruk bespreekbaar.
- Bekijk goed of er maatregelen zijn die in aanmerking komen voor één van de uitzonderingsmogelijkheden van de KRW (zoals doelverlaging⁴⁴) en kijk of dat ook gemotiveerd kan worden.

⁴³ Let op: technische doelaanpassing is iets anders dan gebruik maken van de KRW uitzondering 'minder strenge doelen' (doelverlaging).

⁴⁴ In de brief die de Minister van IenW op 14 juni 2019 aan de Tweede Kamer heeft gestuurd is afgesproken doelverlaging pas in 2027 toe te passen.

- Bijvoorbeeld voor historische belasting⁴⁵ (onderscheid acute belasting en permanente belasting).
- Geef in het WBP een overzicht van de maatregelen die in beeld zijn, de maatregelen die de komende planperiode genomen gaan worden en, als dit niet genoeg is (doel wordt niet bereikt), wat dan gedaan gaat worden (aanvullende maatregelen, beroep op uitzonderingsmogelijkheden?).
- Koppel, waar dat kan, te nemen maatregelen aan hoger beleid, convenanten e.d. Juist deze zijn immers bedoeld om (vooral) de waterkwaliteit te verbeteren. Hoger beleid e.d. legitimeert het eigen beleid en de daarop te baseren maatregelen.

5.1.3 Duidelijke beleidslijn

Zorg ervoor dat er voor de verschillende thema's (geldt breder dan enkel waterkwaliteit) een duidelijke beleidslijn is. Die zou al geformuleerd moeten/kunnen zijn i.v.m. de input voor de omgevingsvisies van de andere bestuursorganen.⁴⁶

Ook is het belangrijk om keuzes tijdig voor te leggen aan het bestuur en zo te zorgen voor bestuurlijke dekking van KRW-maatregelen. Dit geeft kaders voor de ambtelijke organisatie. Zie voor meer informatie [de Handreiking KRW-doelen](#).

5.1.4 Motiveren

Probeer zo goed en gedetailleerd mogelijk het gat tussen de huidige toestand en het doel in beeld te brengen, welke maatregelen nodig zijn en welke effecten deze maatregelen gaan hebben. Dit draagt bij aan de onderbouwing van het bereiken van het doel en de motivering van uitzonderingen. Let daarbij op het volgende:

- Motiveer zo goed mogelijk op basis van de huidige kennis van watersysteem.
- Leun bij het opstellen van factsheets niet op motiveringen uit 2009-2015, maar ga uit van de kennis en inzichten die zijn opgedaan in de afgelopen planperiodes (actualiseer je motivering).

⁴⁵ Opmerking van geïnterviewde: dit kan beter met art. 4.4 KRW dan met art. 4.5 KRW gemotiveerd worden.

⁴⁶ Zonder een heldere lijn is het haast ondoenlijk een WBP te maken. Strategische keuzes moeten helder zijn.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

- Bekijk per waterlichaam welke maatregelen en uitzonderingen worden opgenomen en motiveer deze laatste specifiek voor dat waterlichaam.
- Verwijs waar mogelijk en nodig naar STOWA-handreikingen om de maatregelen zo goed mogelijk te onderbouwen.

Ook wijzigingen in de grenzen van een waterlichaam dienen goed onderbouwd te worden.

5.1.5 Maatregelen

Geef in het WBP een overzicht van *alle* maatregelen die in beeld zijn, de maatregelen die de komende planperiode genomen gaan worden en, als dit niet genoeg is (doel wordt niet bereikt), wat dan gedaan gaat worden (aanvullende maatregelen, beroep op uitzonderingsmogelijkheden?).

Europa verwacht van ons dat we alles doen wat in ons vermogen is om de doelen te halen c.q. de maatregelen te nemen die daartoe nopen (mits haalbaar en betaalbaar). Als rigoureuze maatregelen nodig zijn, dan moet dat. De motivering hiervoor moet wel goed onderbouwd zijn. Zo is denkbaar dat lozingen van bepaalde stoffen op bepaalde waterlichamen/locaties niet langer toegelaten kunnen worden. Het is zeer aan te bevelen om in het WBP die ontwikkelingen/omstandigheden te noemen die mogelijk tot aanscherping van het waterkwaliteitsbeleid leiden. Te denken valt aan aanscherping vergunningenbeleid en intensievere toezicht en handhaving. Kondig in het WBP aan dat waar nodig beleidsregels/toetsingskaders worden aangescherpt om de Europese waterdoelstellingen te kunnen bereiken.

Neem in het maatregelenpakket ook de actualisatie van het vergunningbeleid met betrekking tot lozingen op met het oog op het voorkomen van achteruitgang en het verbeteren van de waterkwaliteit gericht op het halen van de doelen.

5.1.6 Toetsingskader

Het is sinds het Weserarrest (Europese Hof, 2015) duidelijk dat vergunningen (en andere besluiten) getoetst moeten worden aan de KRW-doelstellingen. Dit zijn 'geen achteruitgang' van de huidige toestand en, voor oppervlaktewaterlichamen, de goede chemische en ecologische toestand. Er moet dus een toetsingskader zijn, want dat geeft aan hoe wordt getoetst. Er moet duidelijk worden gemaakt voor vergunningverlening hoe de toetsing wordt uitgevoerd. Er moet dus een kader worden geboden en duidelijk moet worden gemaakt hoe de toetsing wordt uitgevoerd).

In Nederland is voor vergunningverlening sprake van een gecombineerde toetsing. Vergunningen worden getoetst aan artikel 6.21 van de Waterwet (de weigeringsgronden van art. 2.1 Waterwet) èn aan de water(beheer)programma's. Dit systeem is overeind gebleven in de uitspraak van de Rechtbank Rotterdam (ECLI:NL:RBROT:2017:2000). In de noot bij deze uitspraak wordt door J.J.H. van Kempen het systeem uitgelegd, zie Milieu en Recht 2017/73.

Voor lozingen staat in het [Handboek Immissietoets](#) hoe die toetsing aan de KRW-doelen precies verloopt. Hierbij kan de vergunningverlener de toelaatbaarheid van een lozing in relatie tot de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater beoordelen.

Voor andere activiteiten dan lozingen is het mogelijk om in de water(beheer)programma's concreet aan te geven hoe de toetsing aan de KRW-doelen, maatregelen en eventuele uitzonderingen er uit moet zien. Hoe deze toetsing moet worden uitgevoerd, is een vraag die niet zo gemakkelijk te beantwoorden is. Volgens sommigen is het de vraag of een toetsingskader opstellen überhaupt wel mogelijk is. Om de praktijk tegemoet te komen is er door de Unie een 'modelbeleidsregel ecologie' opgesteld als onderdeel van het Keurkwartet. Dit model kan – zo nodig na een actualisatie – worden gebruikt bij het opstellen van een eigen beleidsregel ecologie die als toetsingskader in het kader van het WBP kan dienen. In het WBP wordt dan naar deze beleidsregel verwezen.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ AGV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

5.1.7 Overige aanbevelingen

Het is belangrijk om bij het voorbereiden van de programma's en in de programma's zelf al rekening te houden met de toekomstige wetgeving (zoals de Omgevingswet). Denk hierbij aan de terreinen waar veel wijzigt en nieuwe wetsinstrumenten/bevoegdheden die ingezet kunnen worden.

Let op de tijdschema's voor het aanleveren van informatie (landelijk SGBP/naar Brussel) en terinzagelegging. Zie ook het vastgestelde Werkprogramma, Tijdschema en Belangrijke waterbeheerkwesties voor de stroomgebiedbeheerplannen 2022 – 2027 Kaderrichtlijn Water ⁴⁷.

⁴⁷ In 2020 wordt begonnen met het overzetten van de informatie van de Helpdesk water naar het informatiepunt Omgevingswet (dat t.z.t. een andere naam zal krijgen).

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

BIJLAGE 1 TOELICHTING INSTRUMENTEN OMGEVINGSWET

Toelichting instrumenten Omgevingswet in relatie tot het WBP

Het instrumentarium van de Omgevingswet is eenvoudig te beschrijven aan de hand van de beleidscyclus van de Omgevingswet.⁴⁸

De beleidscyclus begint met het beschrijven van de ambitie van gemeenten, provincies en Rijk voor de gewenste kwaliteit van de leefomgeving in een *omgevingsvisie*. Deze beleidswensen worden vertaald in doelen voor de fysieke leefomgeving, zo nodig in de vorm van omgevingswaarden. Het bestuur maakt vervolgens *programma's* om die doelen te realiseren. Activiteiten van burgers en bedrijven worden gereguleerd via *algemene regels* en *omgevingsvergunningen*. De algemene regels en vergunningplichten van het Rijk staan in amvb's. Algemene regels en vergunningplichten van gemeenten, waterschappen en provincies staan in de *decentrale regelgeving*, respectievelijk het omgevingsplan, de waterschapsverordening en de omgevingsverordening. Via *monitoring* wordt nagegaan of de doelen bereikt worden. Zo niet, dan leidt dat tot aanpassing van de doelen of tot aanvullende programma's of regels. De beleidscyclus is dan rond.

⁴⁸ Memorie van Toelichting (MvT) Omgevingswet, Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 21-24.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

Omgevingsvisie

De omgevingsvisie is verplicht gesteld voor Rijk, provincies en gemeenten en bindt enkel de overheid die de visie heeft vastgesteld. Een omgevingsvisie geeft een integrale langetermijnvisie waarin de hoofdlijnen zijn opgenomen van de huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving, de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en behoud van het grondgebied, en de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid (art 3.1 Ow). Tot de fysieke leefomgeving moeten vanzelfsprekend ook de watersystemen worden gerekend (zie art. 1.2, lid 2 Ow). Waterschappen stellen geen omgevingsvisie op vanwege het integrale karakter hiervan, maar zij moeten wel worden betrokken bij het opstellen hiervan (art. 2.2 Ow). De eigen 'visie' op het beheer van de onder hen berustende watersystemen zal hierbij worden ingebracht.

Een omgevingsvisie geeft onder meer een beschrijving van de samenhang tussen boven- en ondergrond, grondwaterkwantiteit en -kwaliteit, grondwater- en oppervlaktewatersysteem en de maatschappelijke opgaven en de rol van de diverse overheden hierin. Daarnaast wordt aangegeven hoe het toekomstige beheer van het grond- en oppervlaktewater en de bodem eruit ziet.

Bij het vaststellen van de omgevingsvisie moet rekening worden gehouden met een aantal beginselen, zoals het voorzorgbeginsel en het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden. Ook moet zijn aangegeven hoe bedrijven, burgers, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken (art. 10.7 Ob).

WBP en programma bij overschrijding van omgevingswaarden

Het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen kunnen de omgevingsvisie operationeel maken door programma's op te stellen (afd. 3.2 Ow). Hierin is het beleid uitgewerkt voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud van de fysieke leefomgeving ofwel, wat de waterschappen betreft, de watersystemen. Daarbij bevat een programma maatregelen om aan omgevingswaarden te voldoen of om andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken (art. 3.5 Ow). Programma's binden het vaststellend bestuursorgaan zelf en kennen geen hiërarchie en geen doorwerking in juridische zin, zoals het omgevingsplan en de verordeningen. Geen verschil dus met het huidige plan- en regelgevingsstelsel.

Behalve het wettelijk voorgeschreven WBP is een programma voor waterschappen verplicht wanneer uit monitoring (afd. 20.1 Ow) blijkt dat niet meer wordt voldaan of dreigt te worden voldaan aan bepaalde omgevingswaarden (art. 3.10, lid 2 en art. 3.11, lid 1 Ow). Het programma moet ervoor zorgen dat wel aan die waarden wordt voldaan, binnen een passende termijn (art. 3.11, lid 2 Ow).⁴⁹

Bij het vaststellen van het programma moet zijn aangegeven hoe invulling is gegeven aan publieksparticipatie. Ook geldt hiervoor, net als bij de omgevingsvisie, een motiveringsplicht (art. 10.8 en 10.9 Omgevingsbesluit).

Monitoring

Monitoring is geregeld in hoofdstuk 20 van de Ow en hoofdstuk 10 van het Bkl. Als er een omgevingswaarde zoals een waterkwaliteitsdoelstelling is vastgesteld, is monitoring daarvan verplicht.

⁴⁹ MvT, Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, algemeen deel, p. 102.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPIOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

BIJLAGE 2 ONDERLINGE RELATIES OMGEVINGSVISIES EN PROGRAMMA'S: VERSCHILLEN OMGEVINGSWET EN WATERWET

Het waterdomein onderscheidt zich van andere domeinen, omdat een deel van de taken is belegd bij een functionele bestuurslaag: het waterschap. Dit heeft gevolgen gehad voor de vormgeving van het planstelsel voor het waterdomein. Daarbij zijn er verplichtingen op grond van een paar EU-richtlijnen die vragen om specifieke planvereisten of planverplichtingen voor elk van deze bestuursorganen. Het Omgevingswet-planstelsel is op enkele punten aan deze bijzondere situatie aangepast, waarbij zoveel mogelijk bij de huidige praktijk is aangesloten. Samengevat is de relatie onder de Omgevingswet als volgt:

- In de omgevingsvisies ligt de nadruk op integraal beleid en in de (overwegend 'sectorale') waterprogramma's op een samenhangend en met name uitvoeringsgericht waterbeleid en beheer.
- Onder de Omgevingswet gaat het nationale waterplan verder als nationale waterprogramma. Maar de in het (huidige) nationale waterplan opgenomen hoofdlijnen van het nationale waterbeleid worden opgenomen in de nationale omgevingsvisie (NOVI, art. 3.1 Ow). Het Nationaal waterprogramma blijft als programma bestaan. Onderdeel hiervan wordt onder meer het maatregelenprogramma voor de rijkswateren (voorheen het Beheer- en ontwikkelplan voor de rijkswateren [BPRW]). Het nationale waterprogramma bevat daarmee zowel beleidsmatige als operationele aspecten.
- De nu nog in het nationale waterplan opgenomen stroomgebieds-beheerplannen, overstromingsrisicobeheerplannen en het maatregelenprogramma in de zin van de Kaderrichtlijn mariene strategie worden onder de Omgevingswet aparte, wettelijk voorgeschreven programma's.
- Door het loskoppelen van deze programma's van elkaar en van de overige inhoud van het nationale waterplan, wordt voorkomen dat procedurebepalingen die voor deze Europese plannen gelden (zoals een terinzagelegging minstens een jaar voor inwerking-

treding) ook gelden voor andere planinhoud. Maar het blijft mogelijk deze programma's te combineren. Hierdoor is het proces van vaststellen van deze programma's flexibeler dan onder de Waterwet het geval is.

- Ook het regionale waterplan van de provincies blijft als regionaal waterprogramma bestaan, zij het dat de strategische hoofdlijnen van het waterbeleid in de omgevingsvisie worden verwoord. (POVI). Voor de uitvoering van de Grondwaterrichtlijn, de Kaderrichtlijn water, de Richtlijn overstromingsrisico's, de Zwemwater-richtlijn en andere Europese richtlijnen over water stellen gedeputeerde staten verplicht regionale waterprogramma's vast (art. 3.8, tweede lid, Ow). Het regionale waterprogramma kan ook het provinciale beleid bevatten voor zover dat niet in de omgevingsvisie is opgenomen (art. 3.5 Ow).
- Het regionale waterprogramma heeft een hybride karakter: het bevat beleidsmatige aspecten en kaderstelling (naast de genoemde KRW-onderdelen ook bijvoorbeeld kaderstelling ten aanzien van vergunningverlening voor grondwater) maar ook concrete maatregelen (bijvoorbeeld grondwatermaatregelen om te voldoen aan KRW-eisen) en monitoring en onderzoek.
- Op waterschapsniveau wordt het huidige beheerplan vervangen door een WBP. Zie hiervoor de hoofdtekst van deze rapportage.

*Specifiek: relatie WBP en het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).*⁵⁰

Wat de relatie tussen het WBP van het waterschap en het HWBP betreft is allereerst van belang aan te tekenen dat het huidige HWBP uit de Waterwet (als onderdeel van het Deltaprogramma) pas op een

⁵⁰ Gebaseerd op: MvT bij de Ow, de Nvt bij het Bki en de Nvt bij het Invoeringsbesluit (consultatieversie oktober 2018).

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET
BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-
PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-
SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

later moment wordt overgebracht naar de Omgevingswet. Het HWBP is onderdeel van het deltaprogramma en wordt door de Minister van IenW in samenspraak met de waterschappen opgesteld. De Minister gebruikt de door de waterschappen aangeleverde informatie voor de concretisering van de benodigde maatregelen en het opstellen van het programma. Zowel de verslaglegging van de monitoringsresultaten, de beoordeling daarvan en de omschrijving van benodigde maatregelen komt overeen met de in artikel 2.12 van de Waterwet opgenomen rapportageverplichting voor beheerders van primaire waterkeringen.

De toelichting bij art. 20.15 Ow (verslag veiligheid primaire waterkeringen) leert dat op grond van art. 20.1 Ow op de waterbeheerders (waterschap of Rijkswaterstaat) de verplichting rust om de omgevingswaarden over de veiligheid van primaire waterkeringen (en andere waterkeringen in beheer bij het Rijk) te monitoren. Artikel 20.14 regelt vervolgens dat in dit geval de beheerder van de primaire waterkering (in de praktijk veelal het waterschap) zorg moet dragen voor de verslaglegging van de resultaten van de monitoring en voor de beoordeling van die resultaten.

Als uit de beoordeling van de resultaten van de monitoring blijkt dat niet wordt voldaan of zal worden voldaan aan de omgevingswaarden voor de waterveiligheid, moet in het verslag naast de weergave en de

beoordeling van de resultaten ook een omschrijving opgenomen worden van de maatregelen die nodig worden geacht om in de toekomst wel te kunnen voldoen aan de desbetreffende omgevingswaarden (art. 2.15 Ow). De omschrijving van de maatregelen is nodig voor de voorbereiding van het bij een (dreigende) overschrijding van omgevingswaarden, op grond van artikel 3.10 Ow, op te stellen programma. In de praktijk is dit het HWBP dat beoogt te voorkomen dat de omgevingswaarde wordt overschreden. De waterbeheerder beoordeelt of sprake is van een dreigende overschrijding van de omgevingswaarde. De signaleringswaarde voor keringen is hierbij een hulpmiddel. Constatering van een (dreigende) overschrijding vormt input voor herziening van het nationaal waterprogramma (Rijk) of het WBP van het waterschap. Tussentijdse wijziging van het programma dan wel een zelfstandig programma is echter ook mogelijk.

Tot slot

Het HWBP is geen programma in de zin van artikel 3.10 van de wet. Dit programma wordt ook niet voorbereid via de uitgebreide Awb-procedure.⁵¹ Conclusie: het HWBP is geen verplicht programma dat gemaakt moet worden als een omgevingswaarde (i.c. de signaleringswaarde) wordt overschreden of dreigt te worden overschreden. De huidige werkwijze kan daarmee gewoon worden voortgezet.⁵²

⁵¹ NvT, algemeen deel bij Invoeringsbesluit Ow, p. 54.

⁵² Het Invoeringsbesluit Ow (Ivb) regelt vervolgens dat de omgevingswaarden voor keringen uiteindelijk in het Bkl landen (zie hiervoor § 2.1.1: 'Omgevingswaarden veiligheid primaire waterkeringen').

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

BIJLAGE 3 KADERRICHTLIJN WATER-VRAGEN IN RELATIE TOT WATERBEHEERPROGRAMMA

Verantwoording werkwijze

Voor de beantwoording van de KRW-vragen zijn verschillende interne experts (waterschappen) en externe experts (andere overheden) geïnterviewd. Op basis van deze interviews zijn voor een zevental vragen interviewverslagen gemaakt die in deze bijlage zijn opgenomen. Deze verslagen waren aanvankelijk niet bedoeld om in de handreiking te worden opgenomen. Uiteindelijk is hiervoor toch gekozen en dat verklaart de schrijfstijl die eigenlijk niet past in een handreiking. De aanbevelingen naar aanleiding van deze zeven vragen zijn opgenomen in hoofdstuk 5 van deze handreiking.

1. Huidige kwaliteit WBP's en verbeterpunten

In de interviews zijn de volgende punten genoemd:

- Samenwerking blijven zoeken met provincies (vanwege wederzijdse overeenkomsten / afhankelijkheid). Provincies en waterschappen zijn gewend elkaar op te zoeken en met elkaar in gesprek te gaan. De verwachting is dat in de praktijk waterschappen worden betrokken bij het opstellen van een omgevingsvisie en een regionaal waterprogramma.
- Aandacht hebben voor interactie tussen BPRW, als onderdeel van het nieuw te maken Nwp, en WBP's.
- Zie verslag van het landelijk KRW-symposium (27 juni 2019) voor aanbevelingen voor de komende planperiode, zoals het ontwikkelen van landelijke redeneerlijnen (i.v.m. significante schade en historische belasting).
- De huidige WBP's zijn globaal en op visie gericht, minder op de uitvoering (maatregelenniveau)⁵³. Dat geldt ook voor de provinciale (regionale) waterplannen. Wat ga je nu echt doen, nu de Ow

voorschrijft dat het beleid op hoofdlijnen in de omgevingsvisies (van de andere overheden) terecht komt en de concretisering hiervan in het WBP? Het is lastig voor 6 jaar te programmeren, maar de richting op hoofdlijnen (omgevingsvisies) en dan een specificatie/nadere concretisering van maatregelen per 1 of 2 jaar moet kunnen. De hoofdrichting zou moeten aangeven: deze maatregelen zijn in beeld, deze maatregelen gaan we nemen de komende planperiode en als dit niet genoeg is (doel wordt niet bereikt) dan nemen we deze aanvullende maatregelen. Bovendien gaat 6 jaar ook over 2 bestuursperiodes.

- Er zijn nu veel actualisatietrajecten (ecologische doelen) : opnieuw bekijken welke maatregelen allemaal mogelijk zijn, maatregelen die leiden tot significante schade of maatregelen die niet effectief zijn (door wetenschappelijk voortschrijdend inzicht) worden niet meegenomen. Bij de maatregelen die je opneemt in het pakket zitten ook dure en niet haalbare maatregelen. Heel dit maatregelenpakket wordt doorgerekend en daar komt een Goed Ecologisch Potentieel (GEP) uit.⁵⁴ Dit doel stelt de provincie vast in het regionale waterprogramma. Er zijn complete maatregelenpakketten die hangen op eigen inrichting, onderhoud/beheer van het systeem (dit zijn maatregelen die voornamelijk door waterschap worden genomen), emissiebeperkende maatregelen (landbouw, zuiveringen, buitenland, alleen kun je hier als waterschap minder).

Echter, het opnieuw bekijken van maatregelen zal leiden tot veel bestuurlijke discussies. Vanuit de optiek van schaduw en stroming zou je bijvoorbeeld 1 stuw er uit willen halen. Dit zal leiden tot veel discussie, want bepaalde partijen willen dit niet en zullen aangeven dat dit tot significante schade lijdt. Terwijl andere partijen juist willen dat er

⁵³ Het KRW-gedeelte is meer op uitvoering gericht dan andere onderdelen van het WBP en bevat wel (veel) maatregelen.

⁵⁴ Zie Stowa-Handreiking KRW-doelen (april 2018).

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

meer maatregelen genomen gaan worden. Deze discussies gaan de komende periode (tot eerste helft 2020) gevoerd worden. De significante schade zal ook discussie gaan opleveren met de provincie (in haar rol bij het vaststellen van KRW-doelen en als toezichthouder). Aan de hand van de Handreiking KRW-doelen (Stowa) en andere STOWA-handreikingen zal die zich misschien afvragen: 'ik zie dat je doelen omlaag wilt bijstellen⁵⁵, is dat echt nodig?'

2. Hoe schrijven we als waterschappen de KRW-maatregelen zo op in de WBP's, dat aannemelijk is dat we met uitvoering van de maatregelen de KRW-doelen gaan halen (waarbij het waterschap niet alleen maatregelen uitvoert en dus ook alleen verantwoordelijk is voor het behalen van de doelen).

Hieronder een overzicht op basis van de interviews.

Factsheets

Eén van de producten die zijn gemaakt als hulpmiddel om de KRW goed te kunnen meenemen zijn de factsheets (zie ook het landelijk Waterkwaliteitsportaal). Dit zijn producten van alle partijen samen, hoewel dit door sommige waterschappen nog wel eens beperkt uitgelegd wordt.

In de meeste WBP's is een verwijzing opgenomen naar de doelen (in het regionaal waterplan). Vervolgens zijn in de factsheets alle maatregelen opgenomen om die doelen te halen, ook de maatregelen die door andere overheden worden genomen. Wel wordt duidelijk gemaakt voor welke maatregelen het waterschap zelf verantwoordelijk is.

In de factsheets wordt bij de opname van maatregelen ook een verwijzing naar rapporten (bijv. STOWA-rapporten)⁵⁶ opgenomen waarin de te verwachten effecten zijn uitgelegd. Het is niet werkbaar om per waterlichaam voor iedere maatregel aan te geven hoeveel

deze bijdraagt aan de EKR (Ecologische Kwaliteitsratio). Een waterbeheerder moet wel aantonen dat je het maximale hebt gedaan. De waterbeheerder moet een goed onderbouwd verhaal hebben waarom deze maatregelen zijn opgenomen.⁵⁷

In de praktijk

Uit de interviews blijkt echter ook dat het idee achter de factsheets mooi is, maar het daadwerkelijk in beeld brengen van het gat tussen de huidige toestand en het doel, welke maatregelen heb je daarvoor nodig en welke effecten gaan deze maatregelen hebben blijkt lastig te zijn in de praktijk.⁵⁸ Dit is ook genoemd in de evaluatie van de SGBP als aandachtspunt.⁵⁹

De maatregelen zijn vaak abstract omschreven, omdat details nog niet bekend zijn (i.v.m. uitvoering: waar past maatregel, toestemmingen krijgen).⁶⁰ Maar het is belangrijk om de maatregelen tot in redelijk detailniveau scherp te krijgen: maak ze dus zo SMART mogelijk. Dit draagt bij aan de onderbouwing van het bereiken van het doel en de motivering van de uitzonderingen.

Tegelijkertijd worden veel dingen bij elkaar geraapt die qua informatie soms in andere plannen thuis horen. Maatregelen worden zowel opgenomen in factsheets bij een WBP als in een samenvatting in de SGBP. Je wil geen verschil tussen die plannen (bijv. door inspraakreactie), daardoor moeten ze allemaal tegelijk ter inzage en verlies je 6 maanden tijd.

Zie ook het antwoord bij vraag 4 waarin wordt ingegaan op het concreet maken van het toetsingskader (ontbreken gegevens) en het inschatten van effecten van maatregelen.

⁵⁷ Hiervoor kan bijvoorbeeld het KRW basisdocument dienen.

⁵⁸ Een hulpmiddel hierbij is de KRW-verkenner.

⁵⁹ https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/impl_reports.htm

⁶⁰ Deze grond werd ook aangevoerd in de Rotterdamse zaak (ECLI:NL:RVS:2018:1949); deze toets vindt wel plaats maar de maatregel is niet bekend (alleen op hoofdlijnen). De rechter kwam er in deze zaak niet aan toe, want er is getoetst.

⁵⁵ Het gaat hierbij om technische doelaanpassing, dus niet de uitzonderingsmogelijkheid doelverlaging.

⁵⁶ Je kan dit ook bij de vergunningverlening doen, maar ook al in de factsheets.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

Motivering in factsheets

In de KRW-factsheets zijn vaak regels geplakt en gekopieerd. Dit is geen draagkrachtige onderbouwing, er zou een aanvullende motivering moeten zijn per waterlichaam. Gezien het dichterbij komen van 2027, wanneer de doelen gehaald moeten zijn, wordt de motivering ook zwaarder voor maatregelen die je niet gaat nemen. Op maatregelniveau moet je uitleggen waarom je iets wel of juist niet doet. Ook de motivering van de uitzonderingsmogelijkheden zou specifiek per waterlichaam moeten zijn. Hierbij hoort ook een 'inventaris' te worden bijgehouden (KRW-verplichting).

Je kunt vanwege andere omstandigheden nu niet altijd dezelfde redenering/motivering gebruiken als je in 2009 hebt gebruikt. Verwezen wordt ook naar het landelijk KRW-symposium (eind juni 2019), waar ook de wens is geuit met landelijke redenerlijnen te komen ten aanzien van significante schade.⁶¹

Zie voorbeelden:

- Er zijn 3 plassen: noord, zuid en midden. In de Zuidplas zit een zeilvereniging, die aangeeft: als jullie hier legakkers aanleggen, dan kan ik niet fijn meer zeilen. De gebruiksfunctie wordt aangetast, dus dan is sprake van significante schade. Terwijl bij de Noordplas de betrokken partijen aangeven: legakkers prima, gelijk doen! Dit levert het dilemma op: wat is significant?⁶² Bij wie ligt de bewijslast dat legakkers voor wel/geen significante schade zorgen? De bewijslast ligt bij de zeilvereniging (wie stelt, die bewijst). Het waterschap ziet met een 'gemakkelijke argumentatie' af van de aanleg van legakkers, terwijl deze wel een positief effect op de ecologische doelen hebben.⁶³ Als je bodem en watersysteem meer leidend wilt laten zijn voor de leefomgeving, dan zou je tot een ander oordeel moeten komen. Zeker gezien je doel/verbeteropgave. De omstandigheden nu (2027 is dichterbij, je haalt de doelen nog niet) zouden moeten leiden tot een zwaardere motivering en mogelijk zelfs een ander oordeel.

⁶¹ De handreiking KRW-doelen gaat hier uitgebreid op in.

⁶² Dit is een bestuurlijke keuze. Wie schade claimt, kan een beroep doen op de nadeelcompensatieregeling (nu art. 7.14 Waterwet, straks art. 15.1 Ow).

⁶³ Als je er gemotiveerd van af ziet, dan zou je via art 4.3 je doel moeten bijstellen.

- Beekdalen die laat je in de winter soms overstromen. In dat geval krijg je een schadediscussie⁶⁴ of je kan zeggen: omdat je mee werkt aan een collectieve dienst verlaag ik jouw waterschapslasten. Maar in de veengebieden (bodemdaling) is drooglegging uitgangspunt, (water tot rand maaiveld), anders significante schade. De redentatie zou ook kunnen zijn in de winter laat je het tijdelijk overstromen, want dat hoort bij het natuurlijk functioneren van het watersysteem. Dus waarom zou je zo'n maatregel niet willen treffen i.v.m. significante schade?

3. Wat doen we als doelbereik uit blijft? Is het geoorloofd rigoureuze maatregelen te nemen?

De doelen worden niet allemaal gehaald in 2027, maar er moet wel naar gestreefd worden om dan alle maatregelen genomen te hebben. De geïnterviewden gaven allen aan dat het daarbij ook geoorloofd is rigoureuze maatregelen te nemen. Ook gaven meerdere geïnterviewden aan dat het verstandig is hier in de plannen al aandacht aan te schenken. Dit draagt bij aan de voorspelbaarheid, je geeft inzicht aan de initiatiefnemer. Bovendien heeft dit onder andere te maken met:

- De beoordelingssystematiek (one-out-all-out);
- De discussie over significante schade (keuzes / motivering);
- De discussie over disproportionele kosten (keuzes / motivering)
- Zorgvuldig bestuur.

Wateropgaven worden steeds belangrijker, het gaat immers om de bewoonbaarheid van Nederland. We moeten met z'n allen eerder accepteren dat er beperkingen zijn (voorzienbaarheid).

Er kan nog gebruik worden gemaakt van uitzonderingsmogelijkheden na 2027, dit zal in Nederland ook gebeuren. Stel dat je een maatregel pas in 2026 hebt uitgevoerd, dan kan het heel goed zijn dat de effecten pas na 2027 duidelijk worden (natuurlijke omstandigheden, beroep op uitzondering mogelijk).

⁶⁴ De gedupeerde kan een beroep doen op de wettelijke schaderegelingen.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

Daarnaast verplicht de KRW-systematiek tot actualisatie (art. 11 lid 3 onder g), waarbij de komende planperiode eerst opnieuw gekeken wordt naar de technische doelaanpassing (= het opnieuw beoordelen van GEP voor sterk veranderd en kunstmatig waterlichaam). Waar de discussie over significante schade speelt. Daarna wordt pas gekeken naar de maatregelen en de uitzonderingsmogelijkheden.

Hieronder de verschillende onderwerpen die bij deze vraag aan bod kwamen in de interviews.

Bij waterschappen is veel aandacht bij de KRW voor aanleg, niet altijd voor vergunningverlening en beheer.

Vergunningverlening

Vergunningverlening is een maatregel. Er is een pilot van RWS geweest om een aantal stoffen opnieuw te bezien (alle stoffen die overschrijden + handelingsperspectief). Voor een aantal stoffen lijkt het handelingskader van de waterbeheerder beperkt, maar voor de KRW moet je wel kunnen aantonen dat je alles gedaan hebt om de doelen te halen. Inmiddels is deze pilot breder getrokken en worden ook opkomende stoffen meegenomen. Deze laatste categorie valt echter niet binnen de reikwijdte van de KRW.

Waterschappen zouden ook hun vergunningen (en andere instrumenten zoals beleid voor maatwerkvoorschriften) moeten bezien, gebeurt dit ook (bijv. vergunningen voor onbepaalde tijd verleend)? Zowel de Waterwet als de Omgevingswet kennen een actualiseringsplicht: nieuwe feiten of omstandigheden dwingen tot het be-/herzien van verleende vergunningen. In het KRW-programma wordt het algemeen vergunningenkader wel genoemd, maar niet het bezien daarvan (art. 11 lid 3 onder g). Dit zal voor het ene waterschap wel gelden, voor anderen (met weinig vergunningen) minder. Een ander voorbeeld is lozen op en lozen vanuit de eigen rwzi. Als KRW-doelen niet gehaald worden en de rwzi-lozing draagt daar aan bij, dan moet je hier op zijn minst opnieuw naar kijken. Niet alleen voor nutriënten, maar ook voor metalen en andere chemische stoffen. Controleer of de stand van de techniek nog goed is, voer de emissie-immissietoets uit.

Het zou ook goed zijn om het vanuit KRW-oogpunt te bekijken. Kijken waar normoverschrijding plaatsvindt en dan te kijken of de lozingsvergunning die is afgegeven nog wel in orde is. In het WBP aangeven dat je je vergunningen up-to-date houdt zorgt voor een bewustere connectie tussen vergunningen en WBP.

Bij vergunningverlening moet je niet alleen toetsen op 'geen achteruitgang', je moet ook toetsen of doel ooit gehaald kan worden (verbeterdoelstellingen).

Beheer

Hetzelfde speelt bij beheer, daar kan meer uit gehaald worden. Doe meer met beheer, met name bij kunstmatige waterlichamen. In een nieuwe guidance⁶⁵ is duidelijkheid gegeven over wel of geen inrichtingsmaatregelen opnemen als KRW-verplichting voor kunstmatige wateren. Er is geen druk uit de KRW om natuurvriendelijke oevers bij een kunstmatige waterlichaam aan te leggen.⁶⁶ Als je de nutriënten (en eventueel andere stoffen) op orde hebt (=inputkant is goed) en ecologisch beheer (natuurvriendelijk oeverbeheer toepassen) voert dan zou je in veel polders klaar moeten zijn. Wanneer er dan nog sprake is van een doelgat dan ligt het of aan exoten (= natuurlijke omstandigheid, uitzondering) of aan de doelformulering (GEP). Aanbevolen wordt dit bestuurlijk te maken (kunstmatige waterlichamen), meer dan bedienen functies is niet nodig. Natuurlijk peilbeheer in kunstmatig waterlichaam gaat te ver. Dan kun je je energie beter op andere zaken richten die nodig zijn.

NB: Er is hierbij een verschil met sterk veranderde waterlichamen. Daarvoor geldt wel druk vanuit de KRW om ze zo natuurlijk als mogelijk te maken.

⁶⁵ Guidance Document No. 36, Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7) New modifications to the physical characteristics of surface water bodies, alterations to the level of groundwater, or new sustainable human development activities. Document endorsed by EU Water Directors at their meeting in Tallinn on 4-5 December 2017.

⁶⁶ Er is een nieuwe guidance, daar zit ook steun hiervoor in. Natuurlijk is het mogelijk om wel een aanpassing te doen in een kunstmatig waterlichaam (bijv. bij verbinding natuurzone), maar het gaat ver om dit als KRW-verplichting te zien, omdat er geen sprake is van een natuurlijke referentie.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

Uitzonderingsmogelijkheden

In de Stuurgroep Water is het volgende afgesproken over het toepassen van de uitzonderingsmogelijkheden:

- Het voortzetten van het huidige ambitieniveau voor de invulling van de KRW-doelen in de derde SGBP waarbij het huidige beleid voor technische doelaanpassing, doelfasering en afwenteling wordt voortgezet. Dit betekent:
  - Technische aanpassing KRW-doelen: het toepassen van een technische doelaanpassing voor de situatie waarin er sprake is van nieuwe inzichten en kennis zoals het meenemen van eventueel aanwezige achtergrondbelastingen.
  - Faseren KRW-doelen tot 2027: het in 2021 toepassen van doelfasering tot 2027 wanneer dit gemotiveerd kan worden op grond van technische onhaalbaarheid, disproportionele kosten van maatregelen en/of natuurlijke omstandigheden.
  - Faseren KRW-doelen na 2027: het toepassen van doelfasering vanaf 2027 voor parameters die in 2027 niet voldoen aan de KRW-doelen in de situatie dat natuurlijke omstandigheden het beletten dat in 2027 het KRW-doel van het KRW-waterlichaam wordt gehaald.
  - Aanpak afwenteling: dat bij het bepalen van de KRW-doelen geen rekening mag worden gehouden met afwenteling. In een dergelijke situatie moeten waterbeheerders onderling afstemmen en afspraken maken over de maatregelen die nodig zijn.
- Doelverlaging:
  - Pas in 2027, dus aan het eind van de KRW, een besluit te nemen over het toepassen van doelverlaging wanneer in 2027 het KRW-doel niet kan worden gerealiseerd. Daarbij wordt achteraf onderbouwd en gemotiveerd dat de KRW-doelen niet kunnen worden gerealiseerd omdat er onvoldoende maatregelen beschikbaar zijn, het maatregelenpakket onevenredig kostbaar is of dat natuurlijke omstandigheden dit beletten.

Dit is ook aangegeven in het vastgestelde Werkprogramma, Tijdschema en Belangrijke waterbeheerkwesties voor de SGBP 2022 – 2027 Kaderrichtlijn Water. Zie voor meer informatie over de toepassing van uitzonderingsmogelijkheden [de Handreiking KRW-doelen](#). Aanbevolen

wordt de uitzonderingsmogelijkheden met de huidige kennis te motiveren.

Motivering

Het is heel belangrijk om goed te motiveren, nadrukkelijker beschrijving van de uitzonderingsmogelijkheden geven. Er ligt al veel aan guidances/rapporten, je kan wel iets verder komen met experts, maar tot nu toe komt er nog niet heel veel uit. Wanneer je bij een beleidsmatige keuze de uitzonderingsmogelijkheid kan onderbouwen met een goed onderbouwend rapport dan sta je wel sterker, zie het Schwarze Sulm-arrest (over art. 4 lid 7 KRW). Aan de andere kant was dit wel rooskleurig, maar oordeel zal steeds zijn of het wel of niet in redelijkheid had kunnen worden besloten (terughoudende toetsing).

Het is heel belangrijk om goed te motiveren, ook waar witte vlekken blijven, hiervoor moet aandacht worden gevraagd in de handreiking. Dit geldt ook voor de technische doelaflleiding. Je hebt ook te maken met voortschrijdend inzicht, dus motiveringen kunnen exacter/gedetailleerder worden vanwege kennis. De argumentatie uit 2009 of 2015 wordt nu ook nog gebruikt. Echter context en intentie waar we in de samenleving naar toe willen is wel veranderd. De argumentatie uit 2009 is onvoldoende voor huidige situatie.

Uit de evaluatie van de SGBP door de Europese Commissie is onder meer aangegeven dat Nederland bij een beroep op een uitzonderingsgrond dit per waterlichaam (waarin het gebeurt) moet motiveren en niet in algemeenheid.

Monitoring

Monitoring is de enige manier om vast te stellen of je het doel bereikt. Voor omgevingswaarden geldt dat wanneer uit monitoring blijkt dat je doel niet gaat halen dan moet je programma aanpassen.

In Nederland is het GEP weliswaar in een beleidsdocument opgenomen (geen omgevingswaarde), maar de norm valt onder de systematiek van de KRW. Je bepaalt zelf hoe je norm vastlegt, maar als de norm is vastgelegd dan is het een doelstelling die je moet halen (art. 4 KRW).

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET
BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-
PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-
SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

Dus voor GEP en voor de uitzonderingen geldt dat wanneer je doel niet haalt, dan moet je maatregelen treffen (Bkl, KRW monitoring-verplichtingen).

Bestuurlijke dekking van KRW-maatregelen

Het is belangrijk om keuzes tijdig voor te leggen aan het bestuur en zo te zorgen voor bestuurlijke dekking van KRW-maatregelen. Dit geeft kaders voor de ambtelijke organisatie. Zie voor meer informatie de Handreiking KRW-doelen (www.stowa.nl).

4. Hoe schrijven we de maatregelen zo op dat het WBP te gebruiken is als toetsingskader voor vergunningverlening (rekening houdend met het Weserarrest (2015) van het Europese Hof van Justitie en het zgn. Bastmeijer-rapport uit 2016, uitgevoerd in opdracht van de provincie Noord-Brabant en de Noord-Brabantse waterschappen).

Het is duidelijk na het Weserarrest (2015) dat je vergunningen (en andere besluiten) moet toetsen aan de KRW-doelstellingen. Er moet dus een toetsingskader zijn, want dat geeft aan hoe je toetst. Er moet worden duidelijk gemaakt voor vergunningverlening hoe je de toetsing moet uitvoeren (een kader bieden, dwingende toetsing en hoe je die uitvoert), zie ook MenR 2017/73.

Maar hoe je de toetsing moet uitvoeren en hoe het toetsingskader er dan concreet uit moet zien, die vragen zijn niet zo makkelijk te beantwoorden. Ook is het de vraag of een toetsingskader opstellen überhaupt wel mogelijk is. Hieronder worden de verschillende aandachtspunten uit de interviews genoemd.

Toetsingskader

In de literatuur hangen veel auteurs de toetsing van de KRW-doelstellingen op aan het plan. RWS ziet dit anders en kiezen een andere lijn. De toetsing van vergunningaanvragen is juridisch geborgd in de wetgeving. Er is een directe dwingende toetsing aan de doelstellingen. De vergunningaanvraag kun je alleen weigeren op grond van artikel 6.21 Wtw wanneer vergunningverlening niet verenig-

baar is met de doelstellingen van art. 2.1 Wtw. Eén doelstelling daarvan is de bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen. In artikel 2.10 Wtw is vervolgens opgenomen dat de normen voor de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen worden vastgesteld krachtens hoofdstuk 5 van de Wet milieubeheer, in overeenstemming met het stelsel van milieudoelstellingen, opgenomen in artikel 4 van de kaderrichtlijn water. Dit is uitgewerkt in het Bkmw 2009 / Regeling monitoring kaderrichtlijn water (voor chemische waterkwaliteit en voor natuurlijke wateren ecologische waterkwaliteit).

Tegelijkertijd moet je bij vergunningverlening rekening houden met de plannen (BPRW/regionaal waterplan/waterbeheerplan, zie art. 6.1 a Wtb), waarbij je toetst of het initiatief ervoor zorgt dat je doel in gevaar komt (in de plannen staat immers hoe je het doel wilt gaan bereiken). Bovendien staan in die plannen (regionaal waterplan voor regionale wateren) de GEP's en voor welke waterlichamen en kwaliteitselementen een beroep is gedaan op de uitzonderingsbepalingen. Er is dus een dwingende toetsing en daarnaast betrek je de plannen. Dit is iets anders dan de RvS aangeeft bij dwingende toetsing aan het plan. Zie voor uitgebreide beschrijving van deze gecombineerde toetsing (niet alleen maar direct of indirect) de noot van J.J.H. van Kempen bij de zaak Rotterdam (MenR 2017/73).

Onder de Omgevingswet komt er niet eenzelfde bepaling als artikel 2.10 Waterwet (doelstelling = maatstaf vergunningverlening) terug. Er is een directe koppeling tussen vergunningverlening en de omgevingswaarden. Vanwege het juridische risico is er geen aandacht op gevestigd, maar de mogelijkheid is er om de maatregelen die in de plannen staan te kunnen betrekken bij vergunningverlening. Ook de mogelijkheid om te salderen. Dit is ook in de toelichting bij deze regeling opgenomen.

BPRW (straks nationaal waterprogramma)

RWS is nog niet gestart met de opvolger van het BPRW als onderdeel van het Nwp. Er is nog niet gesproken over toetsingskader etc. Er is een verschil tussen het BPRW en de WBP's, want het toetsingskader is

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

bij het BPRW in de bijlage opgenomen, terwijl voor waterschappen een beleidsregel ecologie is opgesteld. Vanwege een aantal redenen wil RWS het toetsingskader aanpassen, maar het aanpassen van het BPRW is niet zo snel gedaan. Dit ligt o.a. aan de vaststellingsprocedure (o.a. door de Minister getekend). RWS is nu aan het nadenken over het opnemen van het toetsingskader in een beleidsregel. Mocht er dan iets tussentijds wijzigen is dit makkelijker aan te passen (is gemandateerde bevoegdheid van RWS).

De aanleiding om het toetsingskader aan te passen, naast de wens om meer flexibiliteit/opname in beleidsregel, is dat het huidige toetsingskader in de praktijk niet werkbaar blijkt te zijn. In het huidige kader is een toets opgenomen aan het ecologisch relevante areaal. Wanneer je weet dat een initiatief niet in de buurt van dit areaal komt dan weet je dat er geen relevantie is met de KRW-doelen. Het gaat hierbij om het ecologisch relevant areaal per kwaliteitselement per waterlichaam. De effecten van initiatieven/projecten moeten minder dan 1% beslaan van het ecologisch relevant areaal per kwaliteitselement. Dit vereist dat je iedere maatregel beoordeelt op alle kwaliteitselementen aan het ecologisch relevante areaal en dat je alle activiteiten vastlegt in een register. Je moet immers ook de cumulatie in de gaten houden van alle activiteiten samen. Wanneer een initiatief/project meer dan 1% effect heeft, dan wil dit niet zeggen dat de vergunning geweigerd wordt. Dan volgt een verdiepende toets. De Raad van State heeft deze systematiek geaccepteerd, zie de uitspraak Rotterdam. [ECLI:NL:RBROT:2017:2000]

Het bijhouden van het register (cumulatie activiteiten per kwaliteitselement per waterlichaam) en het relevante ecologische areaal lukt niet. Daarom wordt nu gekozen voor een andere systematiek. In de nieuwe systematiek is één van de elementen dat er altijd gevraagd wordt om compensatie bij een initiatief. Dit gaat verder dan de KRW eist, maar dit maakt de toetsing wel hanteerbaarder. Er ligt ook een goede motivering onder: het BPRW heeft als doel een goede toestand halen. De nieuwe systematiek zorgt ervoor dat al het belastinggeld dat ingezet wordt voor de maatregelen om dit doel te halen ook echt geheel daarvoor gebruikt wordt.

Rol factsheets

Met de factsheets heb je een totaaloverzicht (generiek beleid, beleid provincie, gemeente etc.) wat je kan gebruiken bij de vergunningverlening. Met deze factsheets voldoe je goed aan de KRW-verplichtingen voor wat betreft de rapportage en planvorming. Echter een aantal geïnterviewden geeft ook aan dat je niet altijd de maatregelen goed terug ziet in de factsheets (abstract omschreven, niet SMART genoeg). Bovendien wordt je geacht het effect van maatregelen in te schatten, terwijl dit lastig te voorspellen is. Uit jurisprudentie blijkt dat de factsheets wel zijn geaccepteerd. Zie ook vraag 2 (p. 4).

De WBP's zijn beleidsdocumenten op hoofdlijnen (voor de komende 6 jaar), dus zijn ze niet concreet genoeg om te dienen als toetsingskader. Naast het feit dat het moeilijk is om heel concreet voor 6 jaar aan te geven wat er gedaan moet worden, overlapt deze periode ook nog eens twee waterschapsbesturen. En de waterschapsbesturen bepalen immers waar het geld aan wordt besteed.

Rechtsongelijkheid voorkomen

Het is goed om een landelijke redeneerlijn te ontwikkelen om rechtsongelijkheid tussen regio's te voorkomen. Maar hiervoor ben je wel afhankelijk van de regio (en wat daaruit komt).

Voorbeeld

Een bedrijf in een stad waarbij de ene helft ligt in het gebied van het ene waterschap en het andere deel in het gebied van een ander waterschap. Het kan niet zo zijn dat het ene waterschap de vergunning weigert/intrekt en het andere waterschap niet.

Bovendien zullen het lastige discussies worden om een vergunning te kunnen intrekken of aanpassen. Je krijgt bijvoorbeeld discussies over de maatregeleffect relatie. Is echt dat ene bedrijf de oorzaak of moet bijv. bij alle bedrijven in het stroomgebied 10 % worden ingetrokken?

Het is belangrijk dat het waterschap een kader heeft wanneer je maatwerkvoorschriften gaat toepassen. Je beleid moet helder zijn, want onder de Omgevingswet krijgt het waterschap meer mogelijk-

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

heden om maatwerkvoorschriften toe te passen. Dit kader/beleid kan een waterschap niet alleen opstellen, omdat er eenheid moet zijn in dit beleid (zie voorbeeld). Op z'n minst op het niveau van stroomgebieden moeten afspraken worden gemaakt, misschien zelfs landelijk.

Het is ook de vraag of dit in de plannen moet landen of als aparte beleidsregel nader uit te werken is. Het is belangrijk om op zijn minst deze maatregelen ((onderzoek naar) toetsingskader / beleidskader) in overweging te nemen. Voor een gedetailleerd/uitgewerkt toetsingskader zijn nu niet genoeg gegevens.

Uitvoerbaarheid / ontbreken gegevens

Is een waterschap/waterbeheerder in staat om uit te rekenen wat het effect van een activiteit (bijv. lozing) is op een KRW-doel (geen achteruitgang en of het bereiken van de doelen in gevaar komt) en wat er nodig is aan mitigatie/compensatie? Agevraagd wordt of deze kennis aanwezig is.

Daarnaast zijn maatregelen vaak niet concreet beschreven. Simpelweg omdat men niet tegen uitvoeringsproblemen aan wil lopen. De kennis over het lokale watersysteem is niet in het WBP opgenomen, maar deze kennis ligt wel ten grondslag aan de onderbouwing van een vergunning.

Stel dat er 15 km oeverinrichting gepland is en door een activiteit valt 5 km daarvan weg. Toon maar aan dat het geen effect heeft. Het zou bijvoorbeeld een oplossing kunnen zijn dat die 5 km aan de overkant wordt aangelegd, maar heeft dit hetzelfde effect? Die 15 km is in de plannen niet toegewezen op een vaste plek, hier is ruimte in opgenomen i.v.m. uitvoering. Pas in de uitvoering wordt het nader uitgewerkt. Na afloop wordt gekeken of de effectiviteit van de maatregel was zoals verwacht.

Daarom is het de vraag of je een toetsingskader ooit duidelijk gaat krijgen. Er zijn bijvoorbeeld ook veel projecten in voorbereiding, gebiedstrajecten zijn nog niet allemaal doorlopen. Je hebt de onderliggende gegevens niet.

Voorbeeld provincie

Bij een provincie is uit onderzoek gebleken dat een grondwaterlichaam niet in een goede toestand is, de balans tussen onttrekking en aanvulling is niet in orde (kwantitatieve grondwaterstoestand). De provincie is in beeld aan het brengen hoe het grondwaterbeleid er uit ziet, waarbij alle maatregelen worden betrokken (zowel van provincie als van waterschappen). Dit zijn maatregelen als het vergunningenbeleid (mogelijk intrekken van vergunningen), beregeningsmaatregelen. Het toetsingskader dat gehanteerd wordt is standstill. Er komen geen nieuwe vergunningen bij, tenzij er vergunning afvalt. Dit toetsingskader is opgenomen in het regionaal waterplan.

Kun je de initiatiefnemer van een activiteit verplichten tot een verbeterdoelstelling?

Er zijn hier twijfels over. De inrichtingsmaatregelen (KRW-maatregelen) liggen toch bij de waterbeheerder, dit zal een andere partij niet zo snel kunnen uitvoeren. Daarnaast zijn er onder juristen vragen gesteld over de juridische haalbaarheid van het opleggen van een verbeteropgave in een vergunning.

Aan de andere kant is het voorbeeld aangedragen van drainagevergunningen waarbij de activiteit alleen is toegestaan wanneer het leidt tot een hydrologische plus.

5. Aangewezen KRW-oppervlaktewaterlichamen en overige wateren

De keuze (en verantwoordelijkheid) om voor overige wateren doelen af te leiden ligt bij de provincies en de waterschappen. RWS heeft alle wateren aangewezen als KRW-oppervlaktewaterlichaam. Provincies hebben ook al het grondwater aangewezen.

De doelen voor overige wateren zijn op een KRW-vergelijkbare manier afgeleid (zie ook de Stowa-handreiking voor het afleiden van doelen) en opgenomen in het regionaal waterplan. Deze doelen zorgen voor een toetsingskader voor vergunningverlening. Er gelden geen rapportage- of monitoringsverplichtingen en er is geen ambitieverandering voor deze wateren. Voor bijvoorbeeld Brabant gaat het om 90 % van alle wateren die onder 'overige wateren' vallen.

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET
BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-
PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-
SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

Een van de geïnterviewden gaf aan het onbegrijpelijk te vinden dat wanneer je KRW-doelen niet haalt en de achterliggende wateren (overig water) hebben effect op die KRW-wateren, dat je in overig water niet monitort of maatregelen treft. Daarnaast moet ook geen sprake zijn van interne afwenteling: dat je met de doelen voor overig water nooit de KRW-doelen haalt.

De een ziet een juridisch risico in het gebruik van een 'KRW-like' systeem, terwijl een ander aangeeft juist geen risico te zien.

- *Wel een risico:* vanuit Weser-arrest blijkt dat je alle besluiten over het toelaten van activiteiten in het watersysteem moet toetsen aan de KRW (hierbij is geen onderscheid gemaakt in overig water). Dit is een risico bij de Nederlandse rechter.

Oplanning: een groter gebied aanwijzen als waterlichaam, dat kan veelal met behoud van het huidige type en monitoringspunt.

- *Geen risico:* de KRW biedt geen duidelijkheid over wat je moet doen als sprake is van niet voldoen aan een oppervlaktewaterlichaam van enige omvang. Daarnaast heeft een rechter er tot nu toe niets van gezegd (KRW sinds 2000, SGBP sinds 2009).

Al sinds 2009 wordt gewerkt met dit onderscheid (KRW-oppervlaktewaterlichaam en overig water), wanneer je het nu zou gaan veranderen (bijvoorbeeld door grenzen waterlichamen te veranderen) moet je ook een goede motivering hebben (= juridisch risico). Bovendien leent niet ieder systeem zich voor vergroting (zoals losliggende vennen, zandwinplassen).

Belangrijk voor de waterbeheerder (waterschappen) is om de samenwerking te zoeken met de provincie op dit onderwerp.

6. Zijn er wijzigingen te verwachten ten aanzien van de huidige praktijk onder het Ow-stelsel? Gaat de provincie instructieregels m.b.t. het WBP opnemen in de Omgevingsverordening?

Omgevingsverordening / Regionaal waterprogramma (provincie)

Veel provincies zijn de huidige verordening(en) om aan het zetten naar een Omgevingsverordening (Omgevingswet). Dit gebeurt veelal beleidsarm, zonder grote wijzigingen. Provincies zijn hierover met waterschappen in gesprek, bijvoorbeeld over het schrappen van overleg- en toezendverplichtingen (er is altijd nog de kapstok 'rekening houden met het regionaal waterprogramma' waar het WBP aan moet voldoen).

Beoogd is dat alle provincies over een Omgevingsverordening beschikken op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt (1 januari 2021). Echter het regionale waterplan moet op 21 december 2021 gereed zijn. Normaal gesproken volgt de verordening het beleid. Dit keer zal de verordening er eerder zijn. De kans bestaat dat de Omgevingsverordening al vrij snel gewijzigd moet worden (1 jaar na inwerkingtreding) om aan te sluiten bij het beleid.

Provincies zullen na inwerkingtreding van de Omgevingsverordening blijven nadenken hoe de Omgevingsverordening het beste ingezet kan worden in de systematiek van de Omgevingswet ((nieuwe) mogelijkheden Omgevingswet gebruiken).

Belangrijk is bij het voorbereiden van de programma's en in de programma's zelf al rekening te houden met de toekomstige wetgeving. Vooral bij de terreinen waar er veel wijzigt. Tijdens het programma treedt immers die nieuwe wetgeving in werking.

Een voorbeeld daarvan is grondwaterkwaliteit. In de huidige wetgeving is dit geregeld onder de Wet bodembescherming (Wbb). Onder de Omgevingswet (in 2021) wijzigt dit. Provincies moeten dan alle bodemverontreinigingen (niet alleen grondwater, maar ook stedelijk gebied) in beeld hebben en weten welke onder art. 5 Grondwaterrichtlijn (Gwr) vallen. Er zijn bruidsschatregels, gaat een provincie ook nog sturen met instructieregels?

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

De inspraak op het nationaal waterprogramma en de ontwerp stroomgebiedsbeheerplannen is voor 22 juni 2021. Voordat deze plannen ter inspraak gaan is het belangrijk dat er duidelijkheid is bij de regionale overheden over hun eigen plannen, zodat de inhoud van hun plan overeenkomt met de inhoud van de stroomgebieds-beheerplannen.⁶⁷ Dit betekent dat de inspraak op de ontwerp-WBP's voor 22 juni 2021 moeten zijn afgerond.

7. Wat als de doelen eind 2027 niet worden gehaald?

Bij een eventuele inbreukprocedure gaat er vooral een bestuurlijk traject lopen en niet direct een juridische doorvertaling (via Nerpe bv). De verwachting is dat partijen alleen (juridisch) direct aangesproken zullen worden als er duidelijk sprake is van een tekortkoming (verwijtbaarheid), bijv. als aanpassing rwzi aan KRW doelen gewoon nooit in overweging is meegenomen. Dan zou het rijk de boete kunnen doorschuiven naar de partij die het niet halen van het doel verwijtbaar veroorzaakt heeft.

Beleidsmatig is het echter samen uit, samen thuis. Bestuurlijk hebben we afgesproken dat alle partijen een bijdrage leveren om doelen KRW

te behalen. In het specifieke geval van halen van nitraatdoelen / doelen gewasbeschermingsmiddelen ligt het zwaartepunt bij generiek beleid. De waterbeheerder heeft wel als taak aan te geven wat er eventueel aan dat beleid niet goed is en wat er extra nodig is. En in bijzondere situaties kan de waterbeheerder met maatwerkoplossingen bijdragen. Zie ook het Bastmeijer-rapport en het vervolg daarop. Een voorbeeld van hoe het goed kan werken is de aanpak in waterwingebieden met een bestuursovereenkomst onder het NAP.

Het KRW-systeem biedt veel uitzonderingsmogelijkheden. Waterbeheerders moeten daar gebruik van maken en goed motiveren waarom ze aan de orde zijn. Hierbij helpt ook het Bastmeijer-rapport:

- wat is het probleem?
- wat is het handelingsperspectief?
- wat ligt buiten onze macht?

Zodat je goed kunt onderbouwen waarom je iets wel of juist niet doet om het KRW-doel te halen.

⁶⁷ Zie Werkprogramma, Tijdschema en Belangrijke waterbeheerkwesties voor de stroomgebiedbeheerplannen 2022 – 2027 Kaderrichtlijn Water van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

VOORWOORD

1. INLEIDING
  - 1.1 LEESWIJZER
2. WAT MOET?
  - 2.1 DE OMGEVINGSWET
    - 2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN
  - 2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)
  - 2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS
    - 2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER
    - 2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S
    - 2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN
  - 2.4 PLAN-MER
    - 2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?
3. WAT WILLEN WE?
  - 3.1 DOELEN EN MAATREGELEN
    - 3.1.1 OMGEVINGSVISIE
    - 3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING
  - 3.2 SAMENWERKING
    - 3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE
    - 3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS
4. WAT MAG?
  - 4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS
    - 4.1.1 DOELENBOOM
    - 4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS
  - 4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV
  - 4.3 PLANNING
  - 4.4 EVALUATIE EN MONITORING
5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA
  - 5.1 AANBEVELINGEN
    - 5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID
    - 5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM
    - 5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN
    - 5.1.4 MOTIVEREN
    - 5.1.5 MAATREGELEN
    - 5.1.6 TOETSINGSKADER
    - 5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

BIJLAGE 4 OVERZICHT VAN DOOR DE UNIE VAN WATERSCHAPPEN ONDERTEKENDE BESTUURSAKKOORDEN, GREEN DEALS, CONVENANTEN ETC.

Bestuursakkoord				
datum	naam	looptijd	inhoud	hyperlink
07-02-2020	Hernieuwing Convenant Varen doe je Samen	2020 - 2025	Varen doe je Samen is een samenwerkingscampagne over veilig varen op het water.	www.varendoejesamen.nl
11-2019	MJA3/MEE Meerjarenafspraken energie-efficiëntie	2019 - ?	De afspraken gaan over het vergroten van energie-efficiëntie en de vastlegging daarvan in het MJP. Het MJA3-convenant bevat het MJP de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen voor de invoering van systematische energiezorg (energiemanagement) en verbetering van procesefficiëntie, ketenefficiëntie en duurzame energie van de ondernemingen.	https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/energie-besparen/meerjarenafspraken-energie-effici%C3%ABntie/verplichtingen-mja3/mee/meerjarenafspraken-energie-effici%C3%ABntie-mjp
28-06-2019	klimaatakkoord	2019 - ?	In het akkoord staan meer dan 600 afspraken om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan.	https://www.klimaatakkoord.nl/klimaatakkoord
14-05-2019	Green deal Aquathermie	14 mei 2019 tot 14 mei 2022	Vergroten kennis en ervaring voor waterschappen en gemeenten op terrein van aquathermie.	https://www.greendeals.nl/sites/default/files/2019-05/Deal%20tekst%20GD%20229%20Aquathermie.pdf
1-11-2018	Bestuursakkoord klimaat-adaptatie	2018-afloop tijdelijke impulsregeling	Rijk, VNG, Unie en IPO geven met het Bestuursakkoord klimaat-adaptatie een impuls aan de aanpak van klimaatadaptatie en uitvoering aan de maatregelen zoals afgesproken in het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie. De inzet is om daarvoor in totaal € 300 miljoen van het Rijk en € 300 miljoen van de decentrale overheden beschikbaar te stellen vanaf 2021. Deze inzet is deels intentioneel. Deze bestuursovereenkomst is niet in rechte afdwingbaar.	https://ruimtelijkeadaptatie.nl/publish/pages/155078/bestuursakkoord-klimaatadaptatie_1.pdf
31-10-2018	Aanvullende afspraken Bestuursakkoord Water	2018 -	Betreft aanvullende afspraken op het BAW dat in 2021 afloopt.	https://www.uvw.nl/wp-content/uploads/2018/10/Toekomstvisie-Bestuursakkoord-Water-2018.pdf
22-05-2018	Green Deal Sportvisserij Loodvrij	2018 - 2028	Partijen streven ernaar dat het gebruik van lood in de sportvisserij, inclusief het zelf verwerken van lood, binnen 10 jaar na ondertekening van deze Green Deal is gestopt.	https://www.greendeals.nl/sites/default/files/downloads/GD222-dealtekst-Sportvisserij-Loodvrij.pdf
14-02-2018	Interbestuurlijk Programma	2018 - ?	Het Interbestuurlijk Programma (IBP) heeft als doel die samenwerking tussen het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen te verbeteren. In het IBP hebben we gezamenlijke ambities en heldere regels afgesproken voor samenwerking op basis van gelijkwaardigheid en wederkerigheid.	https://www.overheidvannu.nl/binaries/overheidvannu/documenten/publicaties/2018/02/14/programmamastart-ibp/ProgrammamastartIBP.pdf
17-01-2017	Duurzaam GWW	2017 - ?	Doel van de Green Deal GWW (Grond- weg- en waterbouw) 2.0 is het borgen van duurzaamheid in de hele aanbestedingsprocedure én het ontwikkelen van een duurzame aanpak aan de hand van projecten en praktijkervaringen.	https://www.greendeals.nl/sites/default/files/downloads/GD209-dealtekst-Duurzaam-GWW-2.0.pdf

VOORWOORD
1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES
COLOFON

Bestuursakkoord				
datum	naam	looptijd	inhoud	hyperlink
16-11-2016	Intentieverklaring Delta aanpak Waterkwaliteit en zoetwater	2016 - ?	De waterkwaliteit is in grote delen van het land de afgelopen jaren duidelijk verbeterd, maar onvoldoende om alle doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) te halen en onze ambities waar te maken. Er is dus meer actie nodig. Daarom geven overheden, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen met de Delta-aanpak een stevige impuls aan de verbetering van de waterkwaliteit.	https://www.rijksverheid.nl/binaries/rijksverheid/documenten/rapporten/2016/11/07/intentieverklaring-delta-aanpak-waterkwaliteit-en-zoetwater-tussen-overheden-maatschappelijke-organisaties-en-kennisinstellingen/intentieverklaring-delta-aanpak-waterkwaliteit-en-zoetwater-tussen-overheden-maatschappelijke-organisaties-en-kennisinstellingen.pdf
14-09-2016	Grondstoffenakkoord	2016 - ?	Het programma geeft richting aan wat we moeten doen om zuiniger en slimmer met onze grondstoffen, producten en diensten om te gaan en zo de ambitie - Nederland circulair in 2050 - te halen. Het Grondstoffenakkoord markeert het gezamenlijke startpunt om samen aan de slag te gaan. Op basis van dit akkoord gaan we bouwen aan transitieagenda's die we de komende 5 jaar ook gezamenlijk gaan uitvoeren. Ieder vanuit zijn eigen rol, kennis en kunde.	https://www.rijksverheid.nl/doe-mee/lopende-projecten/onderteken-het-grondstoffenakkoord
01-01-2016	Convenant Building with Nature	2016 - ?	De Waterschappen, verenigd in de Unie van Waterschappen en Rijkswaterstaat willen de toepassing van Building with Nature bevorderen door de kansen die Building with Nature biedt te gebruiken in hun uitvoeringspraktijk. Dit zal maatwerk zijn op projectniveau.	https://www.uvw.nl/wp-content/uploads/files/Convenant%20Building%20with%20Nature%20en%20RWS%20202011.pdf
1-10-2015	Convenant actueel hoogtebestand Nederland	2015 - ?	Het gezamenlijk zo effectief en efficiënt mogelijk vervaardigen van een landsdekkend Actueel Hoogtebestand Nederland (hierna AHN-bestand) om daarmee de continuïteit van inwinning te bevorderen, kosten van inwinning te besparen en de kwaliteit van ingewonnen gegevens te verhogen. Het bevorderen van het gebruik van het AHN-bestand door derden, door het verlagen van de juridische, organisatorische, technische en financiële drempels.	https://www.uvw.nl/wp-content/files/Actueel%20Hoogtebestand%20Nederland.pdf
09-2015	Samenwerkingsovereenkomst Taskforce Deltatechnologie	2015 - ?	Hoogwaterbescherming levert een bijdrage aan maximale waarde creatie en tegelijkertijd het beperken van de maatschappelijke kosten, door in te zetten op onderling vertrouwen en toegang tot kennis en expertise voor de HWBP-projecten, waarbij tevens ruimte wordt geboden voor het toepassen van kennis en innovaties en een zo vroeg mogelijke marktbenadering.	http://www.taskforcedeltatechnologie.nl/wp-content/uploads/2019/02/Presentatie-Infra-tech-170118-TFDT-voor-publicatie.pdf
1-06-2015	Bestuursakkoord implementatie Omgevingswet	2015 - ?	Dit bestuursakkoord heeft als doel om de gezamenlijke koers te bepalen daar waar het gaat om de implementatie van de Omgevingswet. Een duidelijk beeld waar partijen gezamenlijk naar toe werken en (werk)afspraken die er voor moeten zorgen dat dit op een goede en efficiënte manier kan gebeuren.	https://www.rijksverheid.nl/binaries/rijksverheid/documenten/rapporten/2015/07/09/bestuursakkoord-implementatie-omgevingswet/bestuursakkoord-implementatie-omgevingswet.pdf
2015	Samenwerkings- overeenkomst programma Informatiehuis Water	2015 -	Afspraken over samenwerking tussen waterschappen, provincies en RWS over waterinformatie	

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

Bestuursakkoord				
datum	naam	looptijd	inhoud	hyperlink
20-11-2014	Green Deal grondstoffen	2014 - ?	De Green Deal gaat over – het bevorderen van – de terugwinning van bruikbare grondstoffen uit afvalwater. Het gaat onder meer over cellulose, fosfaat (struviet), alginaat en bioplastics. De waterschappen leveren met deze terugwinning een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van de circulaire economie. Op het pad naar een circulaire economie komen de waterschappen belemmeringen tegen die moeten worden opgelost. Belangrijk doel van de Green Deal is het oplossen van deze belemmeringen	https://www.greendeals.nl/sites/default/files/downloads/GD174-Grondstoffen-UvW-Rijk.pdf
18-06-2014	Bestuursakkoord Deltaprogramma	2015 - ?	Met de bestuursovereenkomst ondersteunen het Rijk en de koepels de intentie gezamenlijk uitvoering te geven aan het Deltaprogramma.	https://www.deltacommissaris.nl/
01-01-2014	Convenant bekostiging en inpassing nieuwe waterveiligheidsnormen	2014 - ?	Convenant bekostiging en inpassing nieuwe waterveiligheidsnormen Rijk – Unie van Waterschappen	
08-01-2013	Netcentrisch werken	2013 - ?	Netcentrisch werken is een werkwijze om binnen een netwerk van betrokkenen informatie uit te wisselen. Alle 25 veiligheidsregio's, het Nationaal Crisiscentrum (NCC), het Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC) en een diverse groep crisispartners passen netcentrisch werken toe	
01-01-2013	SER Energieakkoord	2013 - ?	In 2013 ondertekenden 47 partijen het Energieakkoord voor duurzame groei. Dit vormde de start van een gezamenlijke aanpak om de energievoorziening in Nederland sneller te verduurzamen. De belangrijkste doelen zijn: Een besparing van het finale energieverbruik van gemiddeld 1,5 procent per jaar, 100 Petajoule extra energiebesparing per 2020, Een aandeel van 14 procent hernieuwbare energieopwekking in 2020, Een aandeel van 16 procent hernieuwbare energieopwekking in 2023, Ten minste 15.000 extra voltijdspanen per jaar.	https://www.ser.nl/nl/thema/energie-en-duurzaamheid/energieakkoord
01-04-2011	Bestuursakkoord Water (BAW)	2011 - 2021	Daarin is afgesproken om de doelmatigheid van het waterbeheer te vergroten. Minder bestuurlijke drukte, heldere verantwoordelijkheden, slim en kosteneffectief samenwerken staat centraal in deze afspraken.	https://www.helpdeskwater.nl/publish/pages/132270/bestuursakkoord_water_definitieve_versie_met_handtekeningen.pdf
23-02-2010	Convenant waterplanten / exoten LNV - UvW	2015 -	Met het convenant spreken partijen af dat de planten, genoemd in het convenant niet worden geleverd aan consumenten in Nederland, niet worden gebruikt door bedrijven, uitsluitend worden verhandeld met aanvullende informatie over de omstandigheden waarin deze soorten veilig gebruikt kunnen worden, op het etiket staat wat de wetenschappelijke naam is, dat het een uitheemse soort betreft, dat de soort zich kan verspreiden naar het oppervlaktewater en dan een bedreiging kan vormen voor inheemse planten en dieren, en dat daarom dringend wordt geadviseerd om verspreiding naar het oppervlaktewater te voorkomen.	https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2010-11341.html

VOORWOORD
1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES
COLOFON

Bestuursakkoord				
datum	naam	looptijd	inhoud	hyperlink
27-11-2009	Code goed openbaar bestuur	2009 - ?	De Code goed openbaar bestuur werd in 2009 ontwikkeld door het Nederlands Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en geeft richtlijnen voor besturen van alle organisaties in het hart van de overheid: Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en politie. Hiermee maken deze organisaties duidelijk dat ze op basis van dezelfde beginselen van goed bestuur willen handelen en optreden. Dankzij de code kan het gedachtegoed van goed bestuur door de verschillende overheidsorganisaties worden herkend, erkend en toegepast.	https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kwaliteit-en-integriteit-overheidsinstaties/gedragscode-openbaar-bestuur
11-2009	Convenant FSC gecertificeerde producten	2009 - ?	De waterschappen onderschrijven dat verantwoord geproduceerd hout aantoonbaar afkomstig dient te zijn van gecertificeerd bosbeheer.	https://www.uvw.nl/wp-content/files/FSC-gecertificeerde%20producten.pdf
24-09-2009	Intentieverklaring verstrekking en hergebruik geo-informatie BZK - Unie	2009 - ?	De intentieverklaring heeft ten doel de toegankelijkheid van geo-informatie voor burgers, bedrijven en andere overheden te vergroten.	https://www.eerstekamer.nl/overig/20110530/intentieverklaringen_provincies_en/meta
01-12-2008	Verklaring Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-overheid	2008 - ?	Burgers en bedrijven vragen om een overheid die snel, efficiënt en klantgericht werkt en niet steeds naar de bekende weg vraagt; dus betere dienstverlening met minder administratieve lasten. Om dat te bereiken moeten overheden (nog) meer samenwerken, hun bedrijfsvoering en gegevenshuishouding op elkaar afstemmen en aansluiten op reeds ontwikkelde en nog te ontwikkelen basisvoorzieningen. Om die reden is het noodzakelijk dat de overheid de onderdelen (bouwstenen) van haar e-overheidprogramma's zoveel mogelijk uniformeert en op elkaar afstemt en dat alle overheden hiervan gebruik maken. Met de ondertekening van de akkoordverklaring bij dit Nationaal Uitvoeringsprogramma Betere Dienstverlening en e-overheid (NUP) worden afspraken gemaakt tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen om de potentie van de inmiddels bestaande infrastructuur van de e-overheid gericht te benutten voor betere dienstverlening.	https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29362-148-b2.pdf
07-2008	Intentieverklaring vernieuwing toezicht in de domeinen afval en chemie	2008 - ?	Onder het motto "toezicht met meer effect en minder last" willen partijen in de domeinen afval en chemie toezichtlastvermindering bereiken door middel van vergaande (programmatische) samenwerking.	https://www.uvw.nl/wp-content/uploads/files/Intentieverklaring%20afval%20en%20chemie.pdf
26-03-2008	Convenant diffuse bronnen chemievrij terreinbeheer	2008 - 2027	Convenant om verontreiniging via diffuse bronnen terug te dringen en te komen tot een chemievrij terreinbeheer.	https://www.uvw.nl/wp-content/uploads/files/Diffuse%20bronnen_chemievrij%20terreinbeheer.pdf

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

 4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET
BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

 5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-
PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

 5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-
SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

Bestuursakkoord				
datum	naam	looptijd	inhoud	hyperlink
14-03-2003	Nationaal Bestuursakkoord Water	2003 - ?	Met dit NBW akkoord leggen de overheden vast op welke wijze, met welke middelen en langs welk tijdsfad zij gezamenlijk de grote wateropgave voor Nederland in de 21 ^e eeuw willen aanpakken. Het akkoord benadrukt de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het op orde krijgen en houden van het totale watersysteem. Het geeft aan welke instrumenten ingezet worden om de opgave te realiseren, welke taken en verantwoordelijkheden iedere partij daarbij heeft en hoe partijen elkaar in staat willen stellen hun taken uit te voeren.	https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/nationaal/@176067/nationaal/
10-03-2003	Intentieverklaring duurzame glastuinbouw	2003 - ?		
01-01-2003	Convenant gegevensverstrekking op kwartaalbasis door waterschappen aan het CBS	2003 - ?	Convenant gegevensverstrekking op kwartaalbasis door waterschappen aan het CBS	https://www.cbs.nl/nl-nl/deelnemers-enquetes/deelnemers-enquetes/decentrale-overheden/kredo-overheden/waterschappen/waterschap-convenant/waterschap-convenant/bijlage-1-convenant-gegevensverstrekking-op-kwartaalbasis-door-waterschappen-aan-centraal-bureau-voor-de-statistiek

VOORWOORD

1. INLEIDING

1.1 LEESWIJZER

2. WAT MOET?

2.1 DE OMGEVINGSWET

2.1.1 OMGEVINGSWAARDEN

2.2 DE PROVINCIALE VERORDENING(EN)

2.3 VERPLICHTINGEN UIT EUROPESE KADERS

2.3.1 DE KADERRICHTLIJN WATER

2.3.2 DE RICHTLIJN OVERSTROMINGSRISICO'S

2.3.3 ANDERE RICHTLIJNEN

2.4 PLAN-MER

2.4.1 IS EEN WATERBEHEERPROGRAMMA PLAN-MER-PLICHTIG?

3. WAT WILLEN WE?

3.1 DOELEN EN MAATREGELEN

3.1.1 OMGEVINGSVISIE

3.1.2 JAARLIJKSE UITWERKING

3.2 SAMENWERKING

3.2.1 INTERNE SAMENWERKING EN ORGANISATIE

3.2.2 EXTERNE SAMENWERKING EN PARTNERS

4. WAT MAG?

4.1 DOELENBOOM EN BELEIDSHUIS

4.1.1 DOELENBOOM

4.1.2 DE PLAATS VAN HET WATERBEHEERPROGRAMMA IN HET BELEIDSHUIS

4.2 KOPPELING BELEID, BEGROTINGS- EN RAPPORTAGECYCLUS BIJ ACV

4.3 PLANNING

4.4 EVALUATIE EN MONITORING

5. KADERRICHTLIJN WATER-DEEL IN WATERBEHEER-PROGRAMMA

5.1 AANBEVELINGEN

5.1.1 GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

5.1.2 AANBEVELINGEN LANDELIJK KADERRICHTLIJN WATER-SYMPOSIUM

5.1.3 DUIDELIJKE BELEIDSLIJN

5.1.4 MOTIVEREN

5.1.5 MAATREGELEN

5.1.6 TOETSINGSKADER

5.1.7 OVERIGE AANBEVELINGEN

BIJLAGES

COLOFON

COLOFON

Opgesteld door de Themagroep Waterbeheerprogramma's

REDACTIE

Mark van Kruining, Unie van Waterschappen

Miriam Aerts, Sterk Consulting

BEZOEKADRES

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

info@uww.nl
www.uww.nl

opgesteld in december 2019
opgemaakt in augustus 2020